

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónapra 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónapra 2 k. 40 L.

HIRDETÉSEK:
6-hatvanötöt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.
Kilátás petít sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1910.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, július 28.

Mai számunk főbb közleményei:

A hadsereg.
A csanádi püspök póra.
Harminchat halott.
Esküvő után — öngyilkosság.
Sikkasztással vádolt aradi főhadnagy.
Meggalt a pozsonyi gróf.
Kártyabarlang.
Szabadlábban a pokolgépes százados.
A becsületsértő gramofon.
Tarkaságok.

Az aradi ítélőtábla.

Arad, július 27.

Több évtizedes, hatásaiban ma is erősen érezhető sérelem orvoslását akarják sürgetni Arad jogáskörei az új polgári perrendtartás aktuálisává vált ügyével kapcsolatban. Ha az a törvényjavaslat, a melyet az új polgári perrendről a képviselőház elé benyújtottak, törvényerőre emelkedik, ez szükségképpen változásokat fog hozni a bíróságok mai állapotában is. Maga Székely Ferenc igazságügy-miniszter is kijelentette egy küldöttség előtt, a mely Szepsiszentgyörgy számára törvényszéket kért, hogy az új perrendtartás a törvényszékek és járásbírók új beosztását is maga után fogja vonni. Felsőbb bíróságról nem szólt a miniszter, miután a küldöttség csak törvényszék dolgában járt nála. Valószínű, sőt szükségszerű, hogy a változások az ítélőtáblákra is kiterjednek s ezért alkalmoszerűnek kinálkozik a mozgalom, amelynek az

lenne a célja, hogy Arad ítélőtáblát kapjon.

Ritkán történt Araddal súlyosabb igaztalanság, mint az, amely az ítélőtáblák decentralizálásánál érte. Ugy mondják, az az antagonizmus, amely Szilágyi Dezsőt, az akkori igazságügy-minisztert Falk Miksával, Arad városának az időbeli képviselőjével szemben vezette, okozta Arad mellőzését; lehet egyébként, hogy Szilágyi Dezsőt a szülővárosa iránt érzett rokonszenv vezette, amikor a táblát Nagyváradnak adta Arad helyett, a melynek az esküdthíroság révén már természetes jogai voltak hozzá. A holtakat ne érje kegyetlenség, se szemrehányás, s az okokat egyébként is céltalan lenne kutatni. A döntés azonban joggal keltett általános elkeseredést, amely szinte felháborodássá erősödött, s amelynek nagyságára, jogos voltára legjobban jellemző, hogy e mellőzésbe a város jogászközössége, jogkeresői ma se tudnak végképen megnyugodni.

Ha a polgári perrendtartás új javaslatán az a szellem érvényesül, hogy az igazságszolgáltatást minden vonalon könnyebben hozzáférhetővé, olcsóbbá, gyorsabbá tegye, akkor ennek az elvnek egyik folyamánya az kell hogy legyen: Arad, ez a nagy forgalmu kereskedelmi és ipari gócpont, s az Aradt körülvevő nagy mezőgazdasági terület az ítélőtáblai pörökben ne legyen kénytelen a velünk ugyis átkozottul rossz vasuti összeköttetésben álló Nagyváradra utazni, hanem kapja meg a

táblát Aradon, a maga természetes központján. Egész Békésvármegyére nézve könnyebben lenne hozzáférhető az aradi ítélőtábla, mint a váradi. Es ha Makó — a mire nézve már elvi döntés és szinte kötelező kormányigéret van — megkapja a törvényszéket, akkor ennek a törvényszéknek területe, mint Aradnak tőszomszédsága, szintén az aradi ítélőtáblához kapcsolódhatik a legtermészetesebben.

Nem tartozunk azok közé, akik egyszerre, kissé talán naiv mohósággal akarnak mindent elérni, amit a város ötven év óta remélt, kívánt, sürgetett. De az ítélőtáblához való jogunk annyira természetes, hogy annak érvényesítését, mielőtt kellő alkalom és az igazságos elbírás reménye kínálkozik, okvetlenül várni lehet. Itt nem új vágyról van szó, hanem olyasminek megtérítéséről, amit Aradtól elvettek, a természetes igény és a méltányosság ellenére. Es hogy ez így van, az az igazságszolgáltatás megdrágítását, a költségek aránytalan többletét vonja maga után.

Az aradi ügyvédi kamara, a mely elsőül hivatott ennek a mozgalomnak vezetésére, bizonyára szintén kedvezőnek fogja találni az alkalmat, hogy az ítélőtábla fölállítását, megszerzését illetékes helyen, kellő erővel és a rendelkezésre álló segítő erők igénybevitelével, mozgósításával, sürgesse. A kérelemmel látszólag ellentétben áll az igazságügy-miniszternek az a régebbi nyilatkozata, hogy a bírói létszámot lehetőleg nem akarja szá-

Prolongálás.

Irtá: Vértessy Gyula.

Az eljegyzési ünnepségről jött haza. A kora reggeli égből már halaványpiros ruhában várta, a nap feljött. A deresdó urfi kótyagos fejében legalább ez a hangulatkép ébredt, míg lakása előtt áldogált és a kapukulesot tapogatva a zsebében, az égre bámult.

— Piros felhőruhában várja az ég szerelmest, a Napot — mormogta Telebér Dezső ur, akiben így reggel felé néha fel szokott támadni az alanyi költő.

De ezuttal is, mint máskor, az alanyi költőt hamarosan legyőri magában s mire kinyitja a kaput és az udvarból nézi az eget, már ama nézetének ad kifejezést, hogy az a rongyos ég bizonyára miatta szégyenli magát, hogy megint reggel került haza s abba pirult bele.

Fényes mulatrag volt az udvari tanácsos uréknál; nem esade, hogy olyan nehezen tudott vége szakadni. A vén ösvény méltóságot kitett magáért az Etuska eljegyzésén.

— Etuska, Etuska... De számár is vagyok, hogy ezt a nevet mondogatom! Mintha bizony érdemes lenne! Etuska volt és nagyságos asszonyom lesz. Punktum. Az egész nem nagy dolog!

A pezsgőtől, táncától, meg a sok cigarettától csak úgy zugott a feje.

De mintha a pezsgőn meg a táncon kívül másnak a hatását is érezné. Valami olyan fájdalmas kábulást érez, a minőt nagy ütések után vagy nagy csapások előérzeteképpen szoktak érezni.

Az utolsó leány is, akinek ő kurizált, menyasszony. A többinek, a most felesperedő csitri lányoknak, azoknak ő már csak bácsi. Azokhoz már semmi köze sem lesz. Azokat már nem bolondíthatja, azok már kikacagnak, ha szerelemről fecsegne előttük.

A szobájában különben sem volt valami meleg, de ezektől a gondolatoktól, a melyek ott kezdtek motoszkálni mámoros agyában, dideregni kezdett. Keresett spirítuszt a gyorsfőzőbe, hogy egy kis teával felmelegítse magát, de az üveg üres volt, a takarítónéja pedig csak hét óra tájban jön.

A kályhába is próbált befűteni, de csak füstöt tudott csinálni. Hiába, ehhez sem ér! A kávéháza se volt kedve visszamenni, mert ilyenkor minden kávéházban söpörnek, tisztogatnak, billiárdokat kefélnek. Még legalább ha almos lett volna! De irtózott a hideg ágytól. Mintha valami nagy, fehér koporsó lenne. Nem kér belőle. Előkereste a plaidjét, ebbe burkolta a lábát, a télikabátja gallérját felgyűrte s úgy ült bele a kályha előtt álló nagy, kényelmes karosszékhöz.

Ha illatos tea párolgott volna előtte és

rőzsaszínű sonkaszektek kandikáltak volna elő mellőle, miközbe a kályhában pattogott volna a tűz, Telebér barátunk bizonyára könnyedén elűzte volna magától a háborgató gondolatokat.

Es ahelyett, hogy az Etuska eljegyzése elszomorította volna, arra gondolt vissza, hogy nagyon jó dolog, hogy ez a leány is férjhez ment, legalább szaporodott eggyel azoknak a szép menyecskéknek a száma, akikkel bizalmas, pajtási viszonyban van. Sőt, akikkel szemben egy-egy kis szerelmi flirtot is megengedhet magának.

Ha a tűz égett volna és tea párolgott volna előtte, akkor arra gondolt volna, hogy hátha az övé lesz majd kinyitott rőzsakorában az a rőzsa, aki bimbókorában nem kellett neki. Mer lezakíthatta volna, persze csak házasság árán, de úgy nem akarta, — hátha most majd könnyebb dolog lesz, ha a bimbó rózsává fakad a más oldalán!

Akkor erre gondolt volna, de most, dideregve, nem tud álmodozni. Most a rideg valóságra gondol a fűtellen, hideg s ilyenkor olyan utálatos legénylakásban.

Az utolsó is férjhez ment azok közül, akiket elvehettek volna; az utolsó is, aki pedig talán tudta volna őt szeretni s akit ő is tudott volna szeretni a maga módja szerint.

A maga módja szerint! Milyen ostoba ki fejezés! Pedig máskor szellemesnek találta azt

porítani, — de a mikor a helyzet, a jogszolgáltatás érdeke és a természetes igények követelnek valamit, annak ez az álláspont bizonyára nem fog mereven ellentálni. A siker különben itt, mint egyebekben is, a mozgalom helyes megindításától, okos irányításától, s attól az erőttől függ, a melyet érvényesíteni képes. Ezeket tekintve pedig az aradi ügyvédi kamara nem lesz hijával se a kötelességérzetnek, se az eszméknek, se pedig a buzgalomnak.

A hadsereg.

A képviselőház ülése.

Távirati tudósítás.

Budapest, július 27.

Talán Tisza István nagy beszéde óta nem volt olyan érdekes tanácskozása a parlamentnek, mint a mai. Az ujoncmezejánási törvény tárgyalása közben felszólalt Hazai Samu honvédelmi miniszter s elmondta ugynevezett szűzbeszédét. A Ház feszült érdeklődéssel hallgatta a honvédelminiszter valóban rendkívüli kvalitásokra valló, hazafias szellemtől áthatott beszédét, amelyért őszinte ovációban részesítették. Még az ellenzéki padsorokból is számosan üdvözölték a tábornokot, aki a hadsereg magyarosításáért megindított nemes mozgalomban elsőrendű szerepre hivatott férfiúnak bizonyult.

A véderőjavaslatot különben elfogadta a Ház és áttért a Romániával kötendő kereskedelmi szerződés tárgyalására.

Részletes tudósításunk a következő:

Elnök: Berzeviczy Albert.

Jegyzők: Szász Károly, Szinnyi Merse Félix, Beszkid Antal.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

elnök bemutatja Láng Lajos levelét, melyben jelenti, hogy verseci mandátumáról lemond. A kerületben legközelebb kiadják az új választást.

Kapotsffy Jenő és Cserny Károly 6-6 heti szabadságot kérnek. Megadják.

Zsilinszky Mihály, Földes Béla, Kelemen Samu, Zuboly Sándor és Thaly Ferenc képviselők mandátumai végleg igazoltatnak.

Elnök jelenti, hogy a múlt országgyűlésről két elintezetlen akta maradt. Az egyik a főren-

dibáz átírata, a melyben házhatározattal tiltakozik az 1910. év január 27-iki királyi leirat késedelmes átutalása miatt. A múlt képviselőház elhatározta az átirat kinyomtatását és napirendre tűzését, erre azonban a házfelosztás miatt nem került a sor. Elhatározzák az átirat újbóli kinyomtatását és az igazságügyi bizottság elé való terjesztését.

A másik akta a királyi kincstári jogügyi igazgatóság 1909. július 10-iki átirata, melyben utasítást kér arra nézve, hogy a Csávossy Béla volt háznagy ellen megindított peres eljárást folytassa-e, vagy sem. Az előző országgyűlés nem határozhatott e fölött. Most újból kinyomtatják az átiratot és az igazságügyi bizottság elé utalják.

Mielőtt megkezdénék a napirend tárgyalását, a házszabályokhoz

Benedek János kér szót. Kifogást emel az ellen, hogy az eddigi szokás figyelmen kívül hagyásával a határozati javaslatok nem nyomtatnak ki teljes szövegükben, mint ez Bakonyi Samunak tegnap, az ülés végén beterveztett ama határozati javaslatával történt, melyben ez az önálló hadsereg felállítását követeli.

Elnök: A javaslat azért nem nyomtatott ki, mert rövid, könnyen megérthető és előre láthatólag gyorsan elintézhető javaslatokkal szemben eddig is ez volt a gyakorlat, meg lévén ezek örökítve a jegyzőkönyvben és a naplóban.

Benedek János: Ragaszkodik előző felszólalásához és kéri a napirenden levő javaslatok állandó kinyomtatását.

Elnök ezt megígéri.

Után harmadik olvasásban is elfogadják az indemnitásról szóló törvényjavaslatot.

(Az ujoncjavaslat.)

Következik a napirend értelmében az ujoncjavaslat tárgyalása. Az első szónok

Haller István (néppárti), aki pártja nevében elfogadja a javaslatot. Kívánja azonban a hadsereg körében a mezőgazdasági oktatás kiterjesztését. Ezzel közelebb fűznék a hadsereget a társadalomhoz, mint ezt oász és francia példák mutatják. Másik kérése a fegyvergyakorlatra behívott tartalékosok és póttartalékosok gyármoltalan családtagjainak segítése. Rendszerint nyáron hívják be a tartalékosokat, ami végtelen kára nemcsak a földműveléssel foglalkozó országnak, hanem az ipari munkásságnak is.

A honvédelmi tárca keretében e célra két és félmillió korona lenne felveendő a hadmentességi díjakból. Ezzel kapcsolatban kiterjesztik a hadmentességi adó reformjára, illetőleg progresszivitásának teljesebb keresztülvitelére. Végül a kétéves katonai szolgálat mielőbbi megvalósítását sürgeti, az utóbb elhangzott

kedvezőtlen nyilatkozatokkal szemben, de az ujonclétszám felemelésének kizárásával.

(Hazai beszéde.)

Hazai Samu honvédelmi miniszter: Az ellenzék a vita során az önálló hadsereget követeli, programjához és elveihöz hiven. Az európai hadseregek nagy koncertjében azonban a monarchia hadereje csak mai formájában érvényesülhet. Majd ha rákerül a sor a hadsereg megajánlásáról szóló törvény reformjára, lesz alkalom arra is, hogy az önálló hadseregről beszéljünk. Polemizál azokkal a beszédekkel, amelyek az ujonctörvény megajánlását vér- és pénzáldozatnak nevezik. Ez a felfogás téves, mert a hadseregbe fektetett költség nem áldozat, hanem gyümölcsöző befektetés. Kérde, hogy a tűzkárbiztosítás áldozat-e vagy hasznos befektetés? Senkise hajlandó ezt az előbbinek bélyegezni. Sajnos, a köztudatba sikerült egészen átvinni, hogy a hadsereg tiszta célu, gyümölcsöző intézmény. Ennek megcáfolására az egyes európai államok haderejének statisztikáját és a hadügyi kiadások összehasonlítását ismertet. A monarchia valamennyi nagyhatalomnál kevesebbet költ katonai célokra, ami természetesen azoknak nagyobb fejlettségével jár. Így a haditengerészet terén a monarchia összköltsége 59 milliót tesz ki. Ezzel szemben Olaszország 154, Oroszország 220, Franciaország 319, Németország pedig 410 milliót költ haditengerészetre. A nagyobb hadügyi költségű országoknak nagy előnyük még a nagyobb és képezettebb tisztikar és az erősebb békélettség. Ezt nekünk is követnünk kell, ha nem akarjuk, hogy összes eddigi hadügyi kiadásaink kárba vesszenek. Nagyon fontos körülmény a hadsereg erősségében a tüzéség minősége. Nekünk szükségünk van tüzéségre, ha lépést akarunk tartani a külfölddel.

Felkiáltások balról: Magyar tüzéségre! (Mozgás. Elnök csönget.)

Hazai Samu: A kétéves katonai szolgálatról szól. (Halljuk!) A kétéves katonai szolgálat előnye katonai szempontból az, hogy kiküszöböli a póttartalékokat, vagyis egységes képzettségű hadsereget ad a vezetés kezébe. Hátránya viszont az, hogy a lovasságnál és a lovas tüzéségnél kevés a kétéves kiképzési idő. Pénzügyi szempontból is drágább a két évi szolgálat. Több golyó kell, mert minden katonának bizonyos számú lövést kell tennie, hogy aránylag jó célzó legyen. Ugyanez áll a műszaki csapatok kiadásaira is. A hadsereg nem akarja az országnak ezt a túlterhelését. Mi katonák se vagyunk analfabéták, mi sem akarjuk a nemzet erőviszonyait megbőritani. A hadsereg csak egy része a nemzet erejének, épen úgy, mint a nemzet kultúrája, politikai viszonyai,

a módot, mely abból állt: elmenni a csókhig s azután szakítani.

Neki csak a szerelmes tekintetek s a csókok kellett. És azt hitte, hogy tisztességes ember volt, a miért a csókoknál mindig megállt. Pedig hát gyávaságból állt meg. Mert azután már a házasság következett volna, attól pedig rettegett.

Igy történt azután, hogy az ő egész eddigi életének a tartalma ebben a két szobában merült ki: csókolás és csókoltság. Ezért élt.

S még hozzá, csókolás a nélkül, hogy igazán szeretett volna, mert csak a hiúságának okozott gyönyört, mikor egy-egy új ajakra vadászott — és csókolta őt, valószínűleg szintén szerelem nélkül, olyan leányok, a kik el akarták volna vele vétetni magukat s a kik abban a tradicionális tévhitben éltek, hogy a csók után a megkérésnek és nem a visszavonulásnak kell következni.

De perazse, eddigi életének ezt a reá nézve oly kellemetlen következtetéseit a derék ur csak most látja.

És más, kellemesebb körülmények között, most is hódító hadjáratokon és napoleoni csókdiadalokon járna az esze.

Csak most nem gondol a csókokra, mint élete diadalaira, hanem arra gondol, hogy haszontalanságokért elpazarolta az életét.

Sutba dobott minden kemoly, férfias törekvést, minden energiáját elpazarolta hiúsági hangulatokra és életcél, ambíció, terv és cél nélkül élt az üres, léha ostobaságoknak.

S mig azt hitte, hogy éli a világát, hát elvesztette a világát.

Talán nem is csak a hideg szoba, meg az estély utáni kellemetlenül mámoros hangulat veri őt le, hanem az a beszélgetés is, a mit tegnap vacsora előtt folytatott. Végre valaki megmondta neki az igazat. S az igazság nagyon fáj.

Ki is hitte volna erről az Etuskáról, hogy annyi esze van, hogy olyan világosan lát? Fáj ugyan, a mit neki mondott — hiszen annak a leverő hatása alatt áll azóta folyton — de be kell ismernie, hogy igaza volt.

Nagyon kiábrándító s főleg reá nézve nagyon szomorú beszélgetés volt ez. Ez a leány végre elmondta az ő elvesztegetett egész életének a kritikáját.

A vádoló, a szemrehányó, az okos kritikát. S még hozzá olyan bájos mosoly kíséretében.

Dezső urfi ugyanis szokása szerint Etuskánál is próbálta alkalmazni a régi módszerét. Hátha az esküvő előtt kaphatna még egy ölelést, még egy csókot. Elmondta neki is, amit előtte elmondott már egy pár menyasszonynak, hogy most kezd őt igazán szeretni, most, mikor el kell veszítenie. Szépen, hatásosan mondta el, lágyan, suttogva, ahogy a Nemzeti Színházban eltanulta még Mihályfitól.

Csak hogy a várt hatás elmaradt. Annyira elmaradt, hogy Etuska kaotikusan húzta ki a ke-

zét Dezső ur kezéből, melyet ez az ur, szintén a régi módszere szerint, szorongatni próbált:

— Ne fárasztas magát Dezső ur! Hiába komédiázik. Nem hat már reám! Még szerelemről akar beszélni? Ugyan, ne nevettessen ki magát. Nem szeretett maga soha senkit. Se másokat, se engem. Csak bolondítani akart volna engem, is, mint a többiek. De én már nem bolondultam olyan könnyen. S aki utánam jönne, azt még kevésbé fogja elbolondíthatni. Vége a donjuanoskodásnak. Elvesztette a varázsát; elkopott, mint a rossz hegedű; rájöttünk, hogy hárnis a hangja. Vagyis, hogy igazi, tiszta hangot nem is adott soha. Lehet, hogy én jöttem rá először, lehet, hogy e'öttem már mások is, de azok kevésbé őszinték voltak, mint én. Azok nem mondták meg magának az igazat, azt, hogy lejárt a magát. Mert az olyan magafajta „flott” életnek a varázsserejét a ruganyos, friss fiatalság adja meg. S maga, kedves barátom, már a negyven felé jár. Erősen a negyven felé. S ilyenkor már megszűnt az ellenállhatatlanság. Ilyenkoru legény csókjáért már nem akarunk meghalni és az ilyen legényt már nem is könnyezünk meg, ha faképnél hagy. Legfeljebb a jó férjanyagot sajnáljuk benne. Az embert, a hódító legényt egyáltalán nem. Erre akkor jöttem rá, mikor maga egyszerre csak ott hagyott. Azzal próbáltam magam vigasztalni, hogy gondolatban szétszedtem magát, nem boszúból és nem darabokra, csak lélektani tanulmányozás céljából. Először a

kereskedelme, satöbbi. (Percekig tartó helyeslés és taps.) Bakonyi Samu tegnapi beszédére vonatkozólag jelenti, hogy a kormány a kilenc-es bizottság programján áll (Taps és helyeslés.) és igyekezni fog végrehajtani, a mi e programból még hiányzik. Kéri a Házat, ne fogadja el Bakonyi Samu önálló hadsereget követelő határozati javaslatát.

Egy hang a miniszter mögött: Nem is fogadják el! (Zajos derűtség.)

Hazai Samu: Ismételtén kéri a Házat az ujjonejavaslat elfogadására. (Zajos éljenzés és taps minden oldalon.)

(Apponyi a hadseregről.)

Apponyi Albert gróf (Kossuth-párti): Nem akart felszólalni, de a honvédelmi miniszter okos beszédében olyan kijelentést tett, hogy a véderőtörvény még nagyon kezdetleges stádiumban van és ezért néhány figyelmeztetést kíván intézni a hadsereg kérdésében.

Polemizál Hazai fejtegetéseivel, melyek szerint a monarchia pénz és véráldozatai esélyesebbek, mint a többi nagyhatalmaké. Az áldozatok mértéke, melyeket valamely állam a véderő érdekében hozni kénytelen, összefüggésben van az állam hatalmi hivatásával és kötelességével. Elismeri, hogy a mi hadügyi kiadásaink nem túlságosan súlyosak, de mi az oka akkor annak, hogy nálunk a köztudatba beévdött a hadügyi kiadások fölösleges súlyossága?

Ez mélyen bent van a nemzetben és csak akkor fog megszűnni, ha meg akarunk szünni nemzet lenni.

A közjogi ellenzék a meglévő törvények keretén belül akarja a hadsereget magyarrá tenni, a meglévő értelmi ellentéteket megszüntetni. A kilenc-es bizottság programjában megnyugtatót nem talál, mert ez csak egy keret, a melyben olyan kijelentések vannak, melyekből újabb sérelmek származhatnak a nemzetre. A közjogi ellenzéknek ezekről a padokról kötelessége az ilyen véderőreform ellen küzdeni és odahatni, hogy azok az ellentétek, melyek a nemzet és a korona között fenállanak, elsimuljanak a nemzet megelégedésére. (Hosszantartó taps és éljenzés mindkét függetlenségi párt.)

(Elfogadják.)

Elnök: Szólásra senki sem lévén felírva, a vitát bezárom. Zárszó jogán szólás illeti az előadót és Bakonyi Samu képviselő urat.

Előadó nem kíván szólásjogával élni.

Bakonyi Samu: Apponyi Albert gróf szavai után feleslegesnek tartja, hogy újból felszólaljon. (Zajos taps a két ellenzéki párt.)

A Ház ezután a javaslatot részletes tárgyalás alapjául elfogadta. Ekkor az egész képviselőház úgy, a kormánypárt, mint az ellenzék, élükön a miniszterekkel, Hazai Samu köré

sereglenek és melegen meggratulálják nagyhatalmú beszédéért.

A második szakasznál Solymossy Ödön báró előadó javaslatára a szöveget úgy módosították, hogy a sorozások augusztus elsejétől szeptember 31-ig tartanak. A Ház ezután részleteiben is megszavazza az ujjonejavaslatot és Bakonyi Samu határozati javaslatát nagy többséggel elvetette.

Az elnök ezután 10 perc szünetet rendelt el, mely után Návay Lajos foglalta el az elnöki széket. Következett a román kereskedelmiszter-zódés tárgyalása.

(A romániai szerződés.)

Szünet után Papp Géza előadó ismerteti és elfogadásra ajánlja a Romániával kötendő kereskedelmi szerződést.

Károlyi Mihály gróf szólal fel. Hangoztatja, hogy a 35.000 szarvasmarha és 120.000 sertés behozatala nagy áldozatot ró a mi állattenyésztésünkre. Ismerteti az Ausztriával való közös fogyasztási terület káros hatásait. Lehetetlen nyugodtan nézni, hogy Bosznia oly alkotmányt kapjon, mely ellenkezik a magyar nemzet jogával. Visszautasítja az agráriusok elleni azon támadást, hogy ők lennének okai a drágaságnak. Az önálló vámterületet kívánja ipari érdekből. Az iparfejlesztés dolgában nem érthet egyet se Hieronymivel, se Szerényivel. Megszavazza a javaslatot, ha a miniszter a közgazdasági bizottságban tett megnyugtató kijelentéseit az állattenyésztés állami segítése dolgában megerősíti a Ház színe előtt is.

(Incidens.)

Ezután az interpellációk következnek.

Levászky Marton Metzner Gyula zempléni főispán választási visszaéléseit teszi szóvá. A főispán szerinte feldulja a vármegye békéjét. Felemlíti a sátoraljaujhelyi polgármesteri szék betöltése körüli botrányokat. A polgárságot, a szót terrorizálják. Gortvay Aladár, a főispán veje izultálással fenyegette Buza Barnát, ha be nem szünteti a főispán kritizálását lapjában.

Nagy Sándor: Gyáva tráter! (Nagy zaj.) Felkiáltások balról: Kire érte? Nyilatkozzék!

Nagy Sándor: Gortvayra értem. (Zaj, helyeslés a baloldalon.)

Levászky kéri, hogy a belügyminiszter mielőbb válaszoljon.

(Interpellációk.)

Szabó István az oklevéllel nem bíró elemi iskolai tanulók nyugdíjaztatása tárgyában kiadott 61956. sz. rendelet ügyében a kultuszminiszterhez intéz interpellációt.

Zichy János gróf megnyugtatta a felszólalót. A választ a Ház tudomásul veszi.

Pajzs Gyula: A községi körorvosok nyug-

dijazásáról szóló törvény késedelmes végrehajtása tárgyában interpellálja a belügyminisztert.

Khuen-Hédervary gróf: Az orvosi nyugdíjintézet tervezetének előkészítő munkálatai folyamatban vannak. Egyelőre pénzügyi akadályok miatt nem lehet határozott dátumra szóló ígéretet tenni az intézmény létesítésére vonatkozólag. Hiszi, hogy sikerülni fog megtalálni az anyagi eszközöket és egy-két éven belül az intézmény megvalósulhat.

A miniszterelnök választát tudomásul vették. Az ülés fél háromkor ért véget.

A csanádi püspök pöre.

— Elfoglalt aradmegyei iskola. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Csernoch János dr. csanádi püspök a mai napon pört indított az aradi kir. törvényszék polgári osztályában. A csanádi püspök aradi egyházmegyéjének egyik községét perli és egy iskolaépületet követel tőle vissza, amely a róm. kat. egyház tulajdona és amelyet a község jogtalanul elfoglalt évtizedekkel ezelőtt és dacára az egyházmegye gyakori követeléseinek és tiltakozásainak, azt jogtalanul használja és ezideig nem adta vissza. A csanádi püspök az iskola épületét és tízezer korona elvont hasznát akar érvényesíteni keresetében.

A keresetet és előzményeit a következőkben ismertetjük:

Mérő Samu dr. borosjenői ügyvéd, Csernoch János csanádi püspök képviselőjében rendes keresetet adott be az aradi törvényszékhez Borosjenő község ellen, amelytől egy, a róm. kat. egyház tulajdonát képező épületet követel vissza. A keresetben előadja, hogy ebben a földszintes épületben volt elhelyezve a róm. kat. elemi iskola és ott lakott a kántor is. 1879-ben megszűnt a felekezeti iskola és helyét a községi iskola foglalta el. Borosjenő község ekkor az egyházmegyei hatóságok tudta és beleegyezése nélkül ebben az épületben helyezte el iskoláját. Ez ellen a csanádi püspökség többször szót emelt, de hiába. 1898-ban az állam vette át az iskolát, amelynek céljaira külön épületet emelt és ott helyezte el. A község ennek dacára se adta vissza a házat az egyháznak, hanem azzal teljesen sajátjaképpen rendelkezett, a róm. kat. kántort onnan kitette

lelki életét boncolgattam. Ne haragudjék érte, de ezzel hamarosan elkészültem; a lelke: üres, a szíve: léha; gondolkozni nem igen szokott; érzései alantjárók s mértelen hiúsága a rugója minden cselekedetének. Az esze? ahhoz elég, hogy a hivatalát ellássa; ahhoz pedig se ész, se szív nem kellett, hogy azt az egypár üres versecskét megírka, amelyekkel egyidőben hódította a versre éhes kisasszonyokat. (Most már csöndös maradt a versesekkel minden józselés lány; hiszen minden elzúllott alak: poeta s versek úgy teremnek, mint a penészgombák; valamirevaló író ember restell ma már verset írni és a vers ma már megszűnt hódítási eszköz lenni.) Abba is hagyta a verselést, mert nem volt már hódítási haszna belőle... A lelki életével végezvén, a külsejére tértem át. Még csinos legény. De már nem sokáig. És már most se közlő. Az arca kezd barázdás lenni, a szeme fénytelen, őszül, kopaszodik, kezd el is hízni, — a hódító fiatal-ságnak vége, barátocskám. Szóval, könnyen megvigasztaltam magam, mikor otthagytam. Nem volt mit sajnálnom. S most már így lesz magával más is. S bár lehetséges, hogy még mindig fog kapni tizenéves leányt is feleségnek, de az bizonyos, hogy az a leány nem magát fogja szeretni, hanem az állását, meg a fizetését. Végeztünk! Eljén boldogul ezzel a tudattal...

Mintha csak ott ülne még a szép leány

mellett, hallja minden szavát és hiu lelke kétségbeesetten vergődik az igazság ellen, melynek erejét pedig maga is érzi.

— A gyűlölet mendatta vele — szeretett és fájt neki, hogy nem vettem el. Nem igaz, hogy végem van. Az vagyok, aki voltam.

Ledobja lábáról a takarót, kigombolja a testbátját és megfeszítve magát, oda áll a pad elé.

De épen rosszkor! Mert az ablakon át beáradt erős, reggeli világításban, mely nemcsak a hazug és megtévesztő, mint az esti villanyfény, teljesen gyűrött, kopaszodó, őszülő, ráncos arcu vén legénynek látta magát.

Végigsimítja a haját, ujjai között marad pár szál, lerázza őket s egy szál a fekete nadrágjára hull; szinte esillogóan fehérlik rajta. Nézi, nézi s bágyadt tekintetű szemével hol a tükörbe, hol a lehullott hajszálra nézve, lassan, megadóan mondja:

— Igaza volt!

De hát akkor minek él tovább? Hiszen az ő életének csakugyan nem volt egyéb tartalma, mint a fiatalság, a maga léha, üres szerelmi hangulataival. Ha ez elmúlt, akkor mi marad neki továbbra?

Élni csak azért, hogy egyék, igyék, aludjék s a hivatalos számarlétrán emelkedjék? Vagy elvegyen valakit, aki csak el akarja magát vele jól tartatni s aki meg fogja csalni az első jött-ment kölyökkel? Vagy várja be a

podagra és az érelmeszesedés végső stádiumait, a tehetetlen, hülye öregséget, mint utálatos, házsártos, gyűlölt agglegény, akinek a szemét majd a takarítónője fogja le?

Nem, ebből nem kér egyikből sem. Ezek elöl menekülni fog. Minek éljen ő tovább?

Hirtelen elhatározással kirántja az asztalfiókot és az ott heverő Browning után nyúl. Egy felbontott, női írásos levél fekszik rajta, amit tegnap este dobott oda.

Elolvassa:

— Ma este előadás után várj meg. A tied leszek...

A Browningot visszatolja a fiókba s újra meg újra elolvassa a levelet.

— Ostobaság lenne meg nem várni, — mormogja halkán.

Közben megérkezik a takarítónője, kiadja neki a parancsot, hogy fűtsön be a szobában is, s a fürdőszobában is, azután teát főzzön, sonkát hozzon, mert meg fog fürdeni, azután megreggelizik s lefekszik, a hivatalba pedig levelet visz, hogy beteg, nem megy be.

S mikor a fürdés és reggeli után a kényelmes, meleg szobában, a kényelmes ágyban, elalvás előtt elszív még egy cigarettát, mosolyogva gondol az ő előbbi ostoba gondolatára:

— Arra még mindig lesz időm, — ha már nem ír majd senki, ha már nem hív majd senki...

és kisdodovódát helyezett el benne. Az épület ma is ezt a célt szolgálja.

A csanádi püspök arra kéri a bíróságot, mondja ki, hogy a tulajdonjog az egyházat illeti meg, kötelezze a községet, hogy a 16 000 korona értékű épületet adja át nekik, azonkívül a harminc évi elvont haszon fejében kötelezze a községet tizezer korona megfizetésére.

Érdeklődünk a dolog iránt Borosjenő községnél. A község képviselője, Falöp Géza dr. a következőkben domborította ki álláspontját:

— A vitás iskolaépület nem a csanádi püspökség tulajdonát képezi, hanem az a katolikus egyházi iskola-alapé. Az iskola-alap 1879-ben, amikor a felekezeti iskola helyébe a községi lépett, az épületet örök időre átadta használatul Borosjenő községnek, azzal a kikötéssel, hogy azt csak kulturális célokra használhatja. A község ennek a kikötésnek mindenkor eleget tett. Eleinte az elemi iskolát helyezte el benne, majd amikor az állam erre a célra új épületet emelt, községi ovóda céljaira használta fel. A csanádi püspök kérése teljesen tarthatatlan és téves jogalapon nyugszik.

Meghalt a pozsonyi gróf.

Távirati tudósítás.

Arad, július 27.

Nagy történelmi név viselője halt meg ma délután Pozsonyban. Pálffy István gróf, a pozsonyi gróf, a Pálffy család szeniorja ma délután háromnegyed háromkor meghalt. Két hónap előtt szélütés érte, amely ma megismétlődött. Most a pozsonyi grófi méltóság és a szenioratus Pálffy Ede Károly gróf máltai lovagra száll, aki jelenleg csehországi birtokán gazdálkodik.

Pálffy István gróf, pozsonyi gróf, születt 1828. június 3-án Vöröskő várban, Pozsonymegyében. Otthon nevelkedve elvégezte a gimnáziumi tanulmányait s 1846-ban a jogtudományi vizsgálatot Pozsonyban tette le nyilvánosan a legjobb sikerrel. Még ugyanezen év augusztusában Pozsonyvármegye tiszteletbeli aljegyzővé választották s mint ilyen 1848-ig működött, amikor is a magyar belügyminisztériumhoz fizetéses miniszteri fogalmazóvá neveztetett ki. Később a legfőbb semmtörvényszéknél, majd a helytartóságnál alkalmaztatott. 1857–1859-ig mint Barsvármegye megyefőnöke működött. 1859-ben mint királyi helytartósági tanácsos leköszönve állásáról, a hivataloskodástól visszalépett s az anyai és saját birtokok kezeléséhez látott, s mintaszerű szorgalommal s kiváló sikerrel házilag kezelte azt máig. 1861-ben részt vett mint alapító tag, a „Pozsonyvármegyei gazdasági egyesület” alakulási munkálataiban s már 1864-ben az egyesület II. od. elnökévé választja s mint ilyen 1871-ig működik, a midőn is elnökké választották, a mely tisztelet a mai napig lankadatlan buzgalommal viselte is, 1865-ben a bazini választókerület országgyűlési képviselővé választja, 1866-ban azonban családi körülményei folytán a mandátumot leteszi. Ő felsége 1901. április hó 5-én kelt legfelsőbb elhatározásával mint a Pálffy grófi család legidősebb férfitagját és a pozsonyi várkapitánysági seniorátus törvényes hitbizományi birtokosát a pozsonyi grófi és örökös várkapitányi cím és az azzal járó jogok adományozásával tüntette ki. Védnöke volt a „Pozsonyi művészeti társaságnak”. A családi koridősbégségi hitbizománynak 42 éven át gondnoka, Pozsony várának örökös főkapitánya és Pozsonyvármegye örökös főispánja volt.

Harminchat halott.

— Az erdélyi orkán áldozatai. —

Távirati tudósítás.

Arad, július 27.

Folyton újabb jelentések érkeznek arról a rémes orkánról, amely a napokban pusztított Erdély egyes vidékein. A pusztulás hasonlatos volt a krassószerényi csapáshoz. Mint most megállapították, az erdélyi orkán harminchat emberéletet oltott ki és hat falut sodort el. A lakosság éhínség előtt áll s már megindult a segélyakció.

Bándy György lovag, Szolnokdoboka megye alispánja a következő részleteket mondja el a szörnyű katasztrófáról:

— Az első hír vétele után azonnal siettem a katasztrófától sújtott vidékre. Alig harminc kilométernyi utat a vármegye középpontjától, Déstől a szamosvölgyi vonat mentén fekszik Felőr, az első község, amelyet elpusztulva lehet találni. Aztán sorban következnek a többiek: Alsóilosva, Kaján, Ispánmező, Nagydebrek, Dögmező.

Most már nincs katasztrófa az Ilosva völgyében. Az egész alig tartott nagyobb ideig. Gyorsan jött, mint a villámcsapás. Most már csak a siralmas pusztulás képét mutatja a vidék. Igen nagy területek még mindig víz alatt állanak, de közvetlen veszélyről szó sincs már. A romboló orkán elhaladt és csak nyomai maradtak.

Az orkán sújtotta apró falvak lakói még mindig rettegve gondolnak vissza a hatalmas katasztrófára. A vihar idején senki sem gondolt arra, hogy a völgy, amelyet a nép századok óta siralomvölgyének nevez, most borzasztó körülmények között igazán rá fog szolgálni a nevére. Nagy vihar volt, nagy szélvész zúgott, jégeső volt, — ahogy a lakosok előadják — ami azután következett, azt senki sem várta. Minden jel nélkül, hirtelen, mint a villám, toronymagasságu vizár rohant le a völgyön végig. Jöttét nem előzte meg fokozatos vízemelkedés. Egy pillanat volt az egész és ez a pillanat életeket sodort magával. A zúgó ár mindent elöntött. Emberek, akik látták közelíteni a nagy víztömeget, nem értek rá elmenekülni. Ott lelték halálukat a hőmpölygő árban. Hullájukat messze elsodorta a víz, ki tudja, melyik határban fognak rájuk akadni.

Számtalan megdöbbentő epizódja van a nagy katasztrófának. Beszélnék például egy földhözragadt családról, amely a vihar kezdetén künn ült nyomorúságos, szalmafedeles háza előtt. A pusztító orkán látta a rémülten menekültek be a házba valamennyien: az apa, az anya és három gyermekük. Ez a menekülés volt a haláluk. Alig néhány perc múlva jött a rettenetes vizár és úgy elsodorta a házat, mint egy pelyhet. Mind az öten bennrekedtek a házban és mind az öten nyomorultul elpusztultak, mint az egér a vizes egérfogóban. A ház helyén, mikor az ár már leszállt, semmit sem lehetett többé látni. Az iszapos földből kiálló néhány szilánkos karó-maradék jelzi, hogy ott szombatán még békében és nyugodtan élt házában a család. Ő egész telepet olvastunk meg az orkánverte vidéken, amelyet teljesen elsöpört a rohanó áradat. A helyükön sima iszap, köröskörül letartott sáros vetés, mindenütt a teljes pusztulás képe, amelyről a viruló élet minden jelét elsodorta a szennyes áradat.

A katasztrófa képe egyre megdöbbentőbb arányokban bontakozik ki. Eleinte alig egy pár halottról volt szó, a mostanig hozzám beérkezett jelentések már óriási pusztulásról ad-

nak számot. A legnagyobb csapás Nagydebreket érte. Itt huszonnégy emberhalál történt. Ennél azonban sokkal nagyobb az áldozatok száma, mert igen sokan vannak az eltűntek, akiknek hullájára eddig nem sikerült ráakadni. Némelyek szerint huszonnyolc, mások szerint harminchárom az eltűntek száma. Hivatalos megállapítás még nincs. Bárdy Géza főszolgabíró állandóan künn van a katasztrófa színhelyén és most jegyzi össze a lakosságot, hogy a halottak, illetőleg eltűntek névsorát meg lehessen állapítani. Ispánmezőről is hét-nyolc ember eltűnését jelentik. Felőrön meghalt az óvónő, nővére pedig haldoklik. Hogy azóta meghalt-e, nem tudom. Életben maradásához alig van remény; úgy hallok, hogy gyors lefolyású tüdőgyulladásba esett.

Az elemi csapás által okozott kárt most még hozzávéve sem lehet felbecsülni. Annyi mindenesetre bizonyos, hogy az istenítélet a termést teljesen tönkretette. Nemesak száz meg száz földhözragadt gazda életének egyetlen alapját, a kis darab földet pusztította el a veszedelem, hanem a Barcsay Tamás, Thorma Miklós és Betegh Imréné nagybirtokait is teljesen tönkretette.

Különösen nagy a kár a háziállatokban. A közigazgatás apparátusa talpon van. Én a magam részéről tegnap egész nap künn voltam, egy főszolgabíró közigazgatási alárendeltjeinek élén állandóan künn dolgozik, ma reggel pedig a főispánunk, Bethlen Balázs gróf, sietett ki a katasztrófa színhelyére. Az egész napot künn tölti, késő este tér vissza Désre.

Megindult a segítő-akció is. Az első adakozó maga Barcsay Tamás volt, akit talán a legjobban sújtott a katasztrófa. Azonnal öt-száz koronát adott a segítő-akció olbjaira és még ötszáz koronát fog adni Sikan deszkákat adnak. Deszkákra van most a legnagyobb szükség. Már ácsolják a koporákat, hogy a nagy elemi csapás szerencsétlen áldozatait eltemessék...

A legújabb jelentések szerint harmincegy holttestet találtak meg. Tizenkilencet Debreken, kilencet Ispánmezőn és hármat Csicsóbagymáson. Az eltűntek száma harminchat.

Az a kár, amit az Ilosvapatai völgyében az árvíz okozott, kiszámíthatatlan. Nem maradt semmi a mezőkön. A termőföldek még most is víz alatt állanak; ahonnan az ár elhúzódott, ott is leiszapolt mindent. A falvak lakóinak jó része segélyekre szorult. A gyűjtési akciót az egész vármegyében megkezdették. A vidék utai teljesen összerongálódtak. Helyenként nagyobb részeket szakított ki az ár a töltésekből. A hat falu között egyetlenegy hid nem maradt épen, de a legtöbbnek nyoma sem maradt.

Félhivatalosan ezt jelentik a katasztrófáról: A Szolnokdobokamegyében az Ilosva völgyében pusztított felhőszakadás áldozatainak száma állandóan növekszik. Hivatalos megállapítás szerint Nagydebreken 31 ember esett a felhőszakadás áldozatául 21 hullát már megtaláltak s ezeket ma temetik. Nagy felnőtt és hat gyermek hulláját az ár elsodorta. Ispánmezőn 9 ember fullt a vízbe, hetet megtaláltak. A pusztító árvíz három nagy és öt kisebb hidat teljesen elsodort. Az utakat járhatatlanná tette. A kár különösen a mezőgazdasági terményekben megbecsülhetetlen. A tengeri és a kalászos növények az egész környéken elpusztultak. Az árvíz a földeket nagy kőhalmazzal hordta tele és eliszapolta. Sok termőföld emiatt teljesen használatlan lett. Nagydebreken az ár 11 házat egészen elsodort és tizenháromat megromgált. Egy egész hét tagból álló család pusztult itt el. Farkas Ilona felőri óvónőt is elsodorta az árvíz s holtan fogták ki a hullámokból; temetése tegnap volt nagy részvét mellett. A megye főispánja és a főszolgabíró minden intézkedést megtett a helyszínen, hogy a rettenetes csapást némiképpen enyhítsék. A környéken

fekvő nagyobb uradalmak, köztük különösen Barcsay Tamásé, tetemes kárt szenvedtek.

A Máv. igazgatóságától vett értesítés szerint árvizokozta pályarongálás miatt a Bethlen-óránai vonalon Szálva és Magyar Nemegye állomások között az összeforgalom hét napig szünetel. Személy, podgyász, gyoráru és romlandó áruk forgalma azonban átszállással illetve áthordással a 442. és 441. számú vonatokkal fenntartatik. A 401., 402., 403. és 404. számú vonatok nem közlekednek. Utban lévő áruk feltartandók és rendelkezésre bocsátandók.

Esküvő után — öngyilkosság.

— A tisztviselő sorsa. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Egy Araden is jól ismert uri család sorsa foglalkoztatja most a szegedi közvéleményt. Tegnapelőtt szublimátoldatot ivott Prokop Endre az Első Magyar Általános Biztosító Társaság szegedi fiókjának tizenegy éven át volt hivatalnok, aki nemrég nősült. A tisztviselő nem halt meg. Prokop — akinek apja Ypsilanti herceg nyugalmazott jószágkormányzója volt és évekig lakott Aradon, — hosszú levélben okolja meg tettét. Azt írja, hogy állásából elbocsátották, mert megnősült és nősülését kellő időben nem jelentette be az intézetnek.

Azonkívül a je'lenleg Battonyán lakó öreg szülei is ír e levélben és olyan célzásokat tesz, mintha mostoha anyja nemtörődomsége is elősegítette volna az ő katasztrófáját. A legfőbb ok mégis: az állásából való elbocsátás volt. Az intézet alapszabályai szerint minden hivatalnok köteles bejelenteni a házasságát, sőt bizonyos esetben kauciót is köteles letenni. Prokop ezt nem tette meg. Az intézet azonban nem vette figyelembe, hogy mikor Prokop az intézet kötelékébe lépett, az alapszabályok még ezt a paragrafust nem tartalmazták. Prokopot elbocsátották, anélkül, hogy akár végkielégítést, akár a neki járó fizetést, akár a régebben befizetett nyugdíjilletményeit kitizedték volna. Egyetlenegy fillér nélkül bocsátották utnak és a nyomortól való félelmében nyult a méreghez.

Prokop levelében így adja elő tettének előzményeit és ekait:

Az „Első magyar általános biztosító társaság” tisztviselője voltam tizenegy éven át. Különböző alkalmazásban voltam, mert itt kezdtem pályámat, mint gyakornok s több mint két évig pénztárnoka is voltam a társulatnak. A múlt év nyarán megismerkedtem a feleségemmel, ki atyja ellenzése dacára is hozzám jött feleségül. Megjegyzem, atyja azért ellenzte házasságunkat, mert szerb létére nem akarta leányát magyar emberhez adni. Ellenkezése végre megtört s beleegyezett házasságunkba. Most jön azonban a bökkenő. Intézetem igazgatósága, Gergely Tódor, akkori központi osztályfőnök, ma már aligazgató, kezdeményezése folytán házasságom miatt fegyelmi vizsgálatot indított ellenem, amiért azt előre be nem jelentettem a szükséges kauciót le nem tettem. En, bár fölhasználtam mentőkörülménynek azt, hogy az apai beleegyezés után dispenczióval kötöttem meg a házasságot, nehogy elhatározását megbánva, azt visszavonja s hajlandó vagyok a kauciót is letenni — egyszerűen, minden kielégítés nélkül elbocsátottak, nemhogy járandó nyugdíjamat megadták volna, de befizetéseimet sem, sőt még három havi fizetésemet sem, hivatkozva arra, hogy a szolgáltatási szabályzat értelmében házasságomat be kellett volna jelentenem. Persze próbáltam a társaságot, de mikor dől az el? Megjegyzem, hogy soha semmiféle fegyelmi ügyem nem volt. Mily független, szabad ur egy iparoslegény az ily hivatalnok mellett. Annak a házasságába próbálnának beleszólni!

Senki sem hitte, hogy ezért bocsátottak el, a legjobb barátaim gyanusan néztek reám, a bátrabbak kérdést intéztek hozzám, nem-e valami sikkasztást, vagy visszaélést követtem el,

mert mesének tartották, hogy azért bocsátottak volna el, mivel megnősültem. Ez csak lepel, — mondták — az intézet nem akar tönkre tenni, hadd kaphassak máshol állást.

Ezeket sikerült ártatlanságomról meggyőzni, mit volt kollégáim is megerősítettek. Hányan mondták, hogy ugy ti. z. azhatom csak magam kellőleg, egyuttal a magánhivatalnokai kár érdekeire is ráterelem a kormány figyelmét, ha Gergely aligazgatót, ki oka szerencsétlenségemnek, egyszerűen lelévőm. Az ipari munkások mennyivel függetlenebbek, mint a magánhivatalnokoknak nevezett rabszolgák, a törvény mennyivel jobban gondoskodik róluk. Egy dolgozni tudó iparos mindig kereshet s mindenütt folytathatja mesterségét, de egy elbocsátott hivatalnok, hozzá oly speciális szakban, mint a biztosítás, mihez kezdjen?

Feleségem apja megtudva az esetet, leányát a válásra akarta bírni. Feleségem nem tágitott mellőlem. Az aggodalom megtörte, tüdőcsúshurutba esett. Az orvos gyorsan tengerre küldte, mai napig sem tudott elmenni, annyi pénzünk sem volt s az apja kéré levelére nem is válaszolt. Stáfrungjának még meg nem kapott részét kérte, mire az apja egész cinikusan azt mondta: „Minek annak a stáfrung, aki ugyis nemsokára meghal.” Ez is egy apa, Stojács Pálnak hívják, zombori virilista. Nagyon gazdag ember. Az apám sem segít rajtam, hiez a mostoha anyám mellette van, ki már kis gyermekkoromban gyűlölt. Midőn uteljára otthon voltam, két hétig egyba feküdt az izgalomtól, hogy engem látott. Az apám öreg hatvanhétédik évében járó ember. Őt nem okolom.

Feleségem tart csak ki mellettem. Ő is szegény, beteg, fűrdőre kellene mennie, míg a csúshurutból tuberkulózis nem lesz. Ha én nem leszek, megmenti az apját. Szeretetéért, önfeláldozásáért tartozom neki annyi viszontszeretettel, hogy odaadjam életemet s megmentsem az ő életét. Az enyém ennyi csalódás és keserűség után ugy sem ér semmit. Régi tisztelője.

Prokopnak havi háromszáz korona fizetése volt az Első magyar általános biztosító társaságnál. Nyugdíjalapra pedig összesen hat száz koronát fizetett be. Ma bepörölte a társaságot a törvény szerint őt megillető három havi fizetése és befizetett nyugdíj-illetménye fejében.

Amint említettük, Prokop apja Battonyán lakik. Telefonon beszélünk Prokopnak Battonyán lakó testvérével, aki ezeket mondta:

— Amit testvérem az apánkról állít, a legmerészebb valótlanosság. Csak annyit mondhatok, hogy őt határtalan könnyelműsége sodorta bajba. Azért bocsátották el állásától, mert könnyelmi életmódot folytatott. Ez a valóság, hiába is akar ő másokat okolni a szerencsétlenségért.

Khuen gróf nyaralása. Budapestről jelentik: Khuen-Léderváry miniszterelnök szombaton hédervári birtokára utazik, ahonnan hétfőn tér vissza a fővárosba. A miniszterelnök a parlamenti tárgyalások befejeztéig Budapesten marad, aztán Bécsbe megy, s jelentést tesz Őfelségének. Khuen gróf szabadságának legnagyobb részét Héderváron fogja tölteni, s csak augusztus 18. után megy Ostendébe.

Az ugrai választás. A Tisza István gróf lemondásával megüresedett ugrai kerületben ma volt a képviselőválasztás. Nagy-Bölgöny József munkapárti jelöltet 1480 szótöbbséggel a kerület képviselőjévé választották.

A bolgár király utazása. Cettinjből jelentik: Ferdinánd bolgár király ideérkezett a montenegrói fejedelem jubileumi ünnepségeire.

IRODALOM ES MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Csütörtök: Lotty ezredesei, operett. Fedák Sári és Király Ernő felléptével.
Péntek: A páholy, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével.
Szombat: Theodor és társa, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével.
Vasárnap: Zsirus ügy, bohózat. Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső felléptével.

Fedák Sári és Király Ernő vendégjátéka.

(Varázskeringő.)

Lankadatlan érdeklődés mellett folytatják vendégjátékaikat Fedák Sári és Király Ernő. Ma este harmadszor léptek föl és harmadik alakításuk újabb meglepetés a közönségnek és dicsőséget hozó az ő számukra.

Agyoncsépett, unalomig lejátszott szerep a Varázskeringő Franciája és ebből a szinte kifosztott szerepből a zseninek teremő erejével egy egészen új, soha nem látott, de még csak el sem képzelt Francit hoz színre és ejt vele bámulatba Fedák Sári mindenkit, akinek érzéke van a színművészet magasabb szempontok szerint való elbírálásához. A teremő erő olyan végtelen gazdagságával rendelkezik Fedák Sári, hogy még ott is képes valami újat, meglepőt, lebilincselőt, tisztán művészt, az egyéni báj varázsától átítatott alakítást produkálni, amely mértőföldekkel messze elől jár az összes többi Francitól. Ezt a Francit úgy nézte végig a közönség, mintha soha hírét sem hallotta volna, sem Varázskeringőnek, sem Francinak és csak ma ismerkedett volna meg a kedves, az ellenállhatatlan varázsu bécsi primáslánnyal, Steingruber Francival. A közönség kifogyhatatlan elismeréssel adózott Fedák zsenijének és tüntető tapsokkal honorálta azt a váratlan gyönyörűséget, melyet számtalan ragyogó színben pompázó Francijával szerzett neki. Mikor ilyen szuperlatívusokban áradó kritikát írunk Fedákról, alig kell valamiben mérsékelnünk a dicséretet áradatát Király Ernővel szemben, aki fenomenális Nikijével méltó partnerje volt Fedák Francijának. Finomság, előkelő felfogás, végtelenül diskrét megjátszás és ideális énekművészet teszik a legkiválóbbá Király Ernő alakítását, mellyel alig tudott betelni a közönség. A riadó tapsok épen ugy szóltak neki, mint Fedáknak, akivel együtt egy premier gyönyörűségeit szerették a közönségnek.

H. G.

* Fedák Sári bucsufellépte. Fedák Sári, a színház illusztris vendége holnap lép fel utoljára a nyári színházban. Bucsufellépése a Lotty ezredesei című pompás énekes bohózatban lesz. Fedák Sári Lottyt fogja játszani, amely legkiválóbb szerepe. A művészno ugyszólván az egész darabot dominálja. Ugyancsak holnap bucsuzik az aradi közönségtől B. Szabó József, a színház kedvelt baritonistája.

* Vendrey és Tapolczai fellépte. Péntektől kezdve a színház kedvelt vendégei, Vendrey Ferenc és Tapolczai Dezső ismét négy estén át lépnek fel. Első fellépésük a Páholy című pompás bohózatban lesz.

* Mikszáth Kálmán temetése. Az Uránia színház megszerezte és csütörtökön mutatja be először Mikszáth Kálmánnak, a halhatatlan magyar írónak temetését. Egy egész ország fájdalmas bánata és az egész világ tisztelete kísérté utolsó útján Mikszáth Kálmánt és a budapesti temetés méltó is volt impozáns külsőségeivel a nagy író emlékéhez. Az Uránia mozgófényképe nagyszerű reprodukciókban mutatja be ezt a látványosságot, ak is fényes temetést. Az új műsor gazdag programján is feltűnést fog még kelteni Marie Colonne, az olasz história egyik legérdekesebb történelmi epizódja.

Szabadlábbon a pokolgépes százados.

— Fordulat Junga Sebő ügyében. —

Távirati tudósítás.

Arad, július 27.

Annak idején nagy port vert fel az a pokolgép merénylet, amelyet Mátyássy Zoltán honvéd-hadbiztos ellen követte el, s amelynek Mátyássy majdnem áldozata lett. A katonai hatóságok részéről erőlyes nyomozás indult meg a tettes személyének kipuhatolása végett, míg nem egy véletlen eset kipattantotta a titkot. Kiderült, hogy a merényletet Junga Sebő honvédszázados követte el. A századost nyomban letartóztatták, vallatásra fogták, de ő konokul tagadott. Csak később, a bizonyítékok súlya alatt vallotta be, hogy ő követte el a merényletet Mátyássy ellen, féltékenységből. Mátyássy ugyanis abban az időben, amikor még Jungaék Kassán voltak, sokat foglalkozott Junga feleségével. A vallomás után a századost a székesfehérvári honvéd-kerületi börtönbe szállították. A fogsága idején olyan hírek szállingóztak, hogy Junga nagyfokú idegbetegségben szenved, s hogy valószínűleg tébolydába szállítják. Ez a hír nem bizonyult valóznak, mert az orvosok Jungát épelméjűnek nyilvánították. Azontúl aztán semmi sem hallatszott a fogoly századosról.

Most aztán váratlanul kiszabadult a fogházból Junga Sebő, s július 26-án Székesfehérvárról Budapestre utazott, ahol jelentkezett a térparancsnokságnál.

Egy hírlapíró felkereste Hohenberg tábornokot, a honvédelmi miniszterium igazságügyi osztályának vezetőjét, s megkérdezte tőle:

— Van-e tudomása tábornok urnak arról, hogy Junga Sebőt szabadlábba helyezték és hogy Budapesten tartózkodik?

A tábornok így felelt:

— Igen, Junga Sebőt a székesfehérvári hadbírószék szabadlábba helyezte. Ez a hír megfelel a valóságnak. A százados szabad, de ebből, nagyon kérem, ne vonjanak következtetéseket. Ez nem jelenti azt, hogy Junga ártatlansága kiderült, vagy hogy az ügy tisztázva volna. Hiszen a hadbírószék még nem mondott ítéletet fölőtte.

— Mikor lesz a főtárgyalás? — kérdezte a hírlapíró.

— Feltétlenül augusztus végén, — felelte a tábornok. Részletekről nem nyilatkozhatom, ez szigorúan hivatalos titok. Arról sem nyilatkozom, mikor és hol jelentkezett a százados. Junga szabadlábba helyezésével a hadbírószék még nem zárta le az aktákat. Az óvatosság nem árt, mert ez az ügy még nem intéződött el.

A honvédelmi miniszterium II. emeletén van az 1. ügyosztály. A hírlapíró felkereste ennek vezetőjét, Surmay ezredesét is, aki a következőket mondta:

— Nem nyilatkozhatom, részben, mert meg van tiltva, részben mert nem ismerem a per fejleményét. Amennyire be vagyok avatva az ügybe, az aktákból azt látom, hogy a körülmények nem szólnak Junga mellett. Nem hiszem, hogy ártatlan volna a százados. Ez különben az én egyéni véleményem, amely nem tartozik az ügyre. Egyebekben nem nyilatkozom.

Ebben az ügyben Hazai Samu honvédelmi minisztert is megkérdezték: A miniszter a következőket mondta:

— Öntől hallok először, hogy Junga szabadlábbon van. A dolog nagyon meglep. Hiva-

talosan semmiféle tudomásom nincs róla. De nem is hiszem, hogy felmentették volna már. De ebben az esetben is még hátra van a katonai főtörvényszék döntése.

A becsületsértő gramofon.

— Pikáns tárgyalás a járásbírószéken. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27

Schwartz Adolf gramofonban dolgozott és szerette a nőt. Ez a mondat úgy hangzik, mintha a „Fidibusz” valamely novellájának az elejéről vettük volna ki. Csakhogy míg a Fidibusz-novellákban a legnagyobb szerep az író fantáziájának jut, addig az alábbi história, melyben a gramofon és a nőknek egyaránt kimagasló szerepe van, tényleg megtörtént Aradon és ma egy büntető járásbírószéki ítélettel nyert csattanós befejezést.

Lássuk, mi a szerepe a gramofonnak és mi a szerepe a nőknek ebben a történetben.

Az elsővel gyorsan végezhetünk. Már fentebb érintettük, hogy Schwartz ur gramofonban dolgozott és ebben a minőségben telepedett le egy hó előtt Aradon. Azt mondtuk, gramofonokban dolgozott. Ez a kifejezés némi stílári javításra szorul. Schwartz nem dolgozott gramofonban, csak dolgozott volna. A jó kereskedő gondosságával, szorgalmával, ügybuzgalmával, lelkesedésével dolgozott volna, ha a körülmények megengedik. De a körülmények nem engedték. Schwartz kissé elkésett. A gramofon-mezőnyt Aradon és környékén teljesen letarolták és még a mondlak-csicséri srábok is gunyosan mutattak a sarokban álló hangszerre, mikor Schwartz ur egy gramofon irányában előterjesztést tett. A helyzet vigasztalan volt és Schwartz összetett kézzel ült odahaza, holott szívében az alkotás hevének lángjai égtek. Schwartz tehát busult. Es most következik históriánkban a második tényező. A nők. Ha az ember busul, mindig a nők következnek. A gramofon-vigéc se kivétel e szabály alól. Schwartz tehát a nőkhöz fordult és náluk keresett enyhülést bánatára. Ezek a fordulatok mind gyakrabban ismétlődtek és belenyúltak a késő éjszakába. Ebből megint mi következik? Az, hogy Schwartz rendszeresen akkor indult hazafelé, mikor kollégája, a Nap nevű égitest — aki fűtő eszközökben dolgozik — megkezdte üzleti körutját. A szerencsétlen gramofonos vesztettül álmos volt és szeretett volna aludni. De ez nem sikerült.

Megakadályozták benne a nők. A nők, akik itt kezdenek kellemetlen szerepet játszani Schwartz életében. Mert ezek a nők varrógépeket pörgettek a lábaikkal, vidám, komoly és osintalan dalok kíséretében. Képzhetők, milyen jól érzi magát egy gramofon-vigéc, aki egész életében mást se tesz, mint nótákat hallgat, mikor reggel hat órakor nyelo-tiz hajadon teli tudóval kezd, hogy:

„En és a holdvilág...”

Vagy

„Elmennék én, de nem tudom hová...”

Bizonyos, hogy Schwartz el tudta volna őket küldeni valahová. A szerencsétlen gramofonos pokoli kinokat állott ki. Majd leragadtak a szeméi és nem tudott aludni. Túrta szegény a dolgot, a meddig tűrhette, de egy reggel, amikor éppen felhangzott ez az új nóta, hogy:

„Gimbelem, gombolom...” — Schwartz nem sokáig gondolkodott, nem sokáig gombolkozott, hanem úgy, ahogy volt, felrántotta az ablakot és kiordított:

— Hölgyeim, ez már mégis csak disznóság. Ha énekelni akarnak, menjenek az Operába. Mégse járja, hogy az embert nem hagyják aludni.

Ezzel a gramofonos kiadva mérgét, visszafeküdt az ágyba és várta a hatást. A hatás nem

maradt el. Másnap reggel, fél hatkor, mikor Schwartz szunyókálni kezdett, teljes erővel hangzott fel a dal:

„Szállj, szállj szép délibáb...”

Nem a délibáb szállott el, hanem az álom az ügynök szeméről. Majd szétment a méregtől. De lassanként lecsillapodott. Gondolkozni kezdett. Mindig veszélyes, ha egy gramofonügynök gondolkodik. Különösen, ha bosszun töri a fejét. Pedig így történt. Schwartz erőlyesen gondolkodott és végül is diadalmas mosolylyal vette elő a gramofont.

Másnap reggel, amidőn a varrólányok kara ismét rákezdett a nótázásra, az ügynök ablakában megszólalt a gramofon. A lányok eleinte érdeklődéssel hallgatták, de azután felháborodott sikoltásban törtek ki. A hatalmas gramofon szintén tele torokból ezeket harsogta:

— Ostoba libák! Szentelen tacsók. Fogjátok be a szájakat!

Ésmég egyebet is. Ezeket nem közölhetjük, mert ez esetben nemcsak a Fidibuszt, de bennünket is elkoboznának. A gramofon azonban nem volt ilyen szemérmes. A legesekélyebb pirulás nélkül harsogta át a női becsületet súlyosan érintő kifejezéseket. A varrólányok elképedve hallgatták, aztán sietve becsukták az ablakokat.

Schwartz Adolf triumfált. Meg volt mentve. Lefeküdt az ágyba és hosszú idő óta először nyugodtan aludt. Az se bántotta, hogy a lányok feljelentették becsületsértés miatt.

— Tagadom, hogy a lemez az én kifejezéseimet és az én hangomat adta volna vissza — mondta a mai tárgyaláson. Ez éppen olyan felvétel, mint a Varázskeringő vagy Alberti Werner énekszám. A vevő gusztusa különböző. Ilyenre is szükség lehet. Tetszik tudni, a német császár is kíváncsi volt a huszárkáromkodásra.

— Szóval nem maga énekelt a gépbe? — kérdezte a bíró. — Rendben van. Mindjárt meglátjuk.

Ázzal elküldött egy szolgát és elhozatta a gramofont a lemezekkel együtt. Talált köztük egy üres lemezt. Azt betette a gépbe és rászólt Schwartzra:

— No, kedves Schwartz ur, ha tényleg ártatlan, hát énekelje le azokat a szép dolgokat.

Schwartz elképedt.

— Tréfálni méltóztatik, ugyebár. Hogy én ilyen dolgokat elszavaljak? Nem, nem, ezt tiltja a szeméremérzetem.

Szóllóssy bíró megnyugtatta:

— A hölgyeket majd kiküldjük a teremből. Remélem előttem nem szégyeli magát. Ha nem teszi meg, úgy veszem, mint aki beismerte a bűnösségét.

Igy is történt. A varrólányok kivonultak. Schwartz ur pedig élénk pirulgatások között lehetőleg hamis hangon elszavalta az inkriminált kifejezéseket. Mikor ez megtörtént, a bíró diadalmasan konstata, hogy a két lemez ugyanazt a hangot adja vissza.

— Tagadja-e ezután is a dolgot? — kérdezte az ügynöktől.

Schwartz megtört.

— Nem tagadom. De kérem bíró ur, legyen szives figyelembe venni, hogy a hölgyek legészebb álmomtól fosztottak meg.

— Figyelembe veszem — felelte Szóllóssy és elítélem önt becsületsértés miatt husz korona pénzbüntetésre. Megnyugszik?

— Megnyugszom — felelte a gramofon-ügynök. — Ennyit megér nekem, hogy a hölgyek egy hétig aludni hagytak. Magamat ajánlom.

Ezzel Schwartz kifelé indult. Az ajtónál azonban visszafordult:

— Izé... kedves bíró ur, látom tetszenek Önnek ezek a dolgok. Nem venné meg ezt a két lemezt husz koronáért? Akkor kvittek volnánk!

Sikkasztással vádolt aradi főhadnagy.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Az aradi helyőrségi parancsnok, aki egyuttal az összes Aradon elhelyezett csoportok felett az állomásparancsnokság jogait is gyakorolja, szenzációs tartalmu levelet kapott a múlt évben. A rongyos papiroson ceruzával írott levélnek az volt a tartalma, hogy K. H. nyugállománybeli főhadnagy, aki az aradi csapatok legénységének élelmezési pénztárát kezeli, súlyos anyagi természetű szabálytalanságokat követett el. A levél, bár tartalmának valótlanságáról mindenki meg volt győződve, mégis rendkívüli megütközést keltett katonai körökben, mert teljes névvel volt aláírva, még pedig S. M. várbeli markotányos nevével.

Bélafele Miklós vezérőrnagy természetesen nyomban magához kéréte a súlyosan és alaptalanul megvádolt főhadnagyot, aki nyomban megkérte maga ellen a fegyelmi vizsgálatot. A vizsgálatot, amelyet két törzestisztből és egy magasrangú számvevő tisztből álló bizottság a legnagyobb alaposággal napokon át folytatott, K. H. főhadnagynak a legfőbb eljárástól kiderítette, hogy az évenként mintegy félmillió korona forgalmu kezelőpénztárt kifogástalanul vezette.

Ezzel azonban a szigorú katonai becsületügyi szabályoknak még távolról sem volt elég téve, mert a Standesehré megköveteli, hogy a katonatiszt attól, aki őt megsértette, lovasias elégtételt vegyen, ha az illető párbajképes, ha pedig nem, úgy a bíróságnál keresen elégtételt. K. H. főhadnagy tehát hatóság előtti rágalmozás miatt Nagy Sándor dr. ügyvéd útján feljelentést tett az aradi járásbíróságnál S. M. ellen. A tárgyaláson azonban érdekes fordulat állott be: a markotányos kijelentette, hogy az inkriminált levelet nem ő írta. Erre az ügyészi megbízott természetesen elejtette a vádat, amire a járásbíróság S. M. ellen az eljárást megszüntette, miután a főhadnagy ügyvédje nem vette át a vád képviselőségét.

K. H. főhadnagy a járásbírósági tárgyalásról felvett jegyzőkönyvet bemutatta a tiszti becsületügyi választmány elnökének azzal a jelentéssel, hogy ő ezek szerint a tiszti becsületügyi kódex szabályainak eleget tett.

A tiszti választmány azonban nem volt ezen a nézetén. A polgári felfogásnak szinte hihetetlen módon, de a katonai gondolkodásnak megfelelően tudomására adta a főhadnagynak, hogy egy bizonyos kitűzött határidőn belül bármi módon derítse ki az inkriminált levél szerzőjét és büntettesse azt meg a polgári bíróság által, mert különben elveszti tiszti kardbontját. K. H. főhadnagy kénytelen volt tehát az ügy újrafelvételét szorgalmazni ügyvédje útján.

Csak aki ismerős a büntetőtörvénykönyv labirintusában, az sejtetheti, hogy ez milyen nehézségekkel jár abban az esetben, ha az ügyben egyszer már a vádat elejtették. A rendőrségen, ahova az iratok az előzetes nyomozás megejtése végett kerültek, Rédl János detektívnek osztották ki az ügyet. Eleinte úgy látszott, mintha a nyomozás nem tudna tuljutni a holt-ponton. S. M., a levél állítólagos írója állhatatosan tagadott, a vele felvett íráspróbák eredményre nem vezettek. Végül is Rédl detektívtalantuma új fordulatot, s ezuttal eredményes fordulatot adott a már-már megfeneklett nyomozásnak.

Ő azon a nyomon indult el, hogy vajjon kinek lehetett érdekében az S. M. nevére ha-

misított rágalmozó levéllel S. M.-nek súlyos kellemetlenségeket okozni. Fáradságos puhatolozásokkal összeszedte Rédl S. M. haragosainak és ellenségeinek egész listáját, amikor aztán már könnyű volt megállapítani, hogy ezek közül kinek lehetett a katonai élelmezés felől legalább annyi sejtelme, amelynek alapján a rágalmozó levelet megírhatta. S. M.-nek volt ugyanis egy régi haragosa, K. J. fuvaros, aki régebben maga is a várbeli élelmezési kezelésnél volt alkalmazásban, ahonnan őt tavaly éppen S. M. feljelentése folytán bocsájtották el. Minden nyom oda látszott tehát vezetni, hogy K. J. a levél írója. Miker azonban az íráspróbának kellett volna megtörténni, kiderült, hogy az öreg román kocsis teljesen írástudatlan.

A detektív nyomozó szenvedélye azonban rövidesen legyűrte ezt a nehézséget is és kiderítette, hogy a hírhedt levelet K. J. nek a veje, J. P. aradi nyomdász segéd írta. Az íráspróba kétségtelen bizonyítékot szolgáltatott erre nézve. Az ügy mostani stádiumában az nincs tisztázva, hogy vajjon J. P. önszántából cselekedett e, hogy az apósán esett sérelmet S. M.-en megboszulja, avagy pedig az öreg K. J. felbujtására.

A rendőrség a sikeres nyomozás után az iratokat áttette a járásbírósághoz, amely rövidesen kitűzi a tárgyalást. Katonatisztikörökben érthető érdeklődéssel néznek annak eredménye elé, amelytől egy arany pertepé sorsa függ.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A bíróságok új beosztása.

— Az igazságügyminiszter nyilatkozata. —
Plósz Sándor az új polgári perrendtartásról.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, július 27.

Az Aradi Közlöny ma részletesen ismertette az új polgári perrendtartás tervezetét, amely már a képviselőház előtt van. A korszakos reform maga után fogja vonni a bíróságok teljesen új beosztását is, amely az alábbiakból kiderül.

Székely Ferenc igazságügyminiszterrel ma délután Hegedűs Lóránt, Székely György, Hollak Attila és Nagy Sándor országgyűlési képviselők vezetésével küldöttség tisztelgett s részletesen megokolt emlékiratot adott a miniszternek, amelyben azt kéri, hogy Háromszék vármegye új törvényszéki épülete Sepsiszentgyörgyön, a vármegye székhelyén és vasúti gőcpontján építtessék fel. Székely Ferenc igazságügyminiszter kijelentette a küldöttségnek, hogy a kérdés ez idő szerint nem tartja aktualitásnak, mivel az állam pénzügyi viszonyai folytán a befektetéseket a közel jövőben meg kell szorítani; ezért is és arra való tekintettel is, hogy az új polgári perrendtartás a törvényszékek és járásbíróságok új beosztását fogja magával hozni, nem tehet konkrét ígéretet a felépítés dolgában. Háromszék vármegye törvényszéki székhelyének kérdését azonban a legjobb indulattal személyesen, behatóan tanulmányozni fogja s addig az építkezés kérdését függőben tartja.

Az új polgári perrendtartásról Plósz Sándor volt igazságügyminiszter ezeket mondta:

— Kétségtelen, hogy a polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat egyike a legfontosabb és legnevezetesebb igazságügyi javaslatoknak, melyeket a törvényhozás az utóbbi évtizedekben megalkotott. Már magában véve az a körülmény, hogy ez egy egységes kódex, mely a jogegységet megteremti és intézkedik minden polgári peres eljárásról, mutatja a javaslat nagy jelentőségét. De később még gyarapodni is fog jelentőségében, a mikor ugyanis a gyakorlatban az egységes jogi eljárás kialakul.

Hogy hányféle törvény intézkedik most

polgári ügyekben, elég, ha hamarosan rámutatok az 1868. évi LIV. törvényekre, melyet az 1881. évi novella módosított, majd az 1893. évi XVIII. törvényekre, melyet szintén módosítottak. Külön rendelet szól a kereskedő- és váltóeljárásról, a kiskorúakról és a gondnokságról, ideiglenes rendelkezés van a házastági perekről, a bányaeljárásról. Most pedig ez a javaslat egységesen intézkedik mindezekben az igazságügyi dolgokban.

De egyik legnevezetesebb következménye ennek a javaslatnak az, hogy külön életbelépési rendelettel intézkedés fog történni a magyar-horvát tengerpart tengerészeti ügyeiben való eljárásról. Eddig ugyanis ideiglenesen az osztrák eljárás szerint ítélték Fiumében a tengerészeti perekben. Ez most megszűnik. Végre tehát egységes jogi eljárásunk lesz egységes elvek alapján.

De e javaslat alapján sokkal gyorsabbak is lesznek a perek és jobb, helyesebb lesz az eljárás. Igaz, hogy e javaslat alapjait még én fektettem le igazságügyminiszter koromban, de azóta a tervezeten lényeges változások történtek. Így, hogy a lényegesebb eltérésekre utaljak, Günther Antal minisztersége alatt tették bele a tervezetbe a községi eljárást, az okiratok megsemmisítéséről szóló eljárást. A járásbíróság hatáskörét én még ezer koronáig állapítottam meg, Günther kétezeröt száz koronára emelte föl, a mostani javaslat háromezer koronáig terjesztette ki a hatáskört. Lényeges változás még, hogy ez a javaslat megállapítja az ügyvédi kényszert a főbebevezési eljárásban. És van még néhány kisebb jelentőségű változás is. A fődolog, hogy a javaslat kész és a magyar igazságszolgáltatás egyik korszakos eseménye.

§ Csödbbe jutott vendéglős. Temesvárról jelentik: A Koronaherceg-szálló bérletügye ma délelőtti csödniítéssel végződött. A város legutóbbi közgyűlésében tudvalevőleg új bérlekre ruházta át a szállodát, mert az eddigi bérlelővel, Szálasi Alajossal, aki fizetése képtelenséget jelentett be, az egyezkedési tárgyalások nem vezettek eredményre. Szálasi Alajos ellen két hiteltelő ma délelőtti csödniítési iránti kérvényt adott be a kir. törvényszékhez, amelynek következtében a törvényszék dőlben el is rendelte a csödböt. Flandorfer és Mantler bécsi cég képviselőjében Szántó Sándor dr. ügyvéd, Werle és Fiai francia cég nevében pedig Hirsch Ignác dr. ügyvéd adták be a csödb iránti kérvényt. Tömeggondnok lett Várnay Ernő dr. ügyvéd, helyettese Capdebo Zoltán dr. ügyvéd. Csödbbiztos Manózer Rezső dr. törvényszéki bíró. A csödb folytán a holnapra hirdetett árverés valószínűleg elmarad. A passzívák körülbelül 330.000 koronát tesznek ki.

§ Elítélt bankár. Párisból jelentik: Harmincöt napi tárgyalás után az itteni bíróság ma ítéletet hozott Rochette bankár és társai sikkasztási ügyében. A bíróság a bankárt 2 évi fogházra és 3000 frank pénzbüntetésre ítélte. A többi vádlottakat több havi fogházzal és nagyobb pénzbüntetésekkel sújtották.

VIDÉK.

Arató ünnep. Ortutay Gyula mezőkovácsházai birtokos e hó 25-én, az aratómunkások tisztelésére mezőkovácsházai birtokán fényesen sikerült arató ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyen 100 arató-család vett részt, kik küldöttségileg keresték fel a birtokost, megköszönve azt a szép megtiszteltetést, amiben a birtokos részéről részesültek. Ortutay Gyula szép szavak kíséretében kifejtette a birtokos és a munkások közötti viszonyt, megjelölte azokat az utakat,

melyek a békés munka megteremtői és a hasznos munkálkodás rugói. Az asztalok a pazar ételek és italok mellett zeneszóval, éjfél után 1 óráig a legzesebb békességben voltak együtt.

A kártyabarlang

— A „Trieszti nő” rejtelseiből. —

Távirati tudósítás.

Arad, július 27.

Mai lapunkban írtunk arról, hogy Neumann Jakabot, a budapesti híres Trieszti nő vendéglő tulajdonosát letartóztatták, mert kiderült, hogy összejátszott a nála tanyázó sipistákkal.

Az elvetemült ember bűneiről újabbakat jelentik Budapestről:

A rendőri sajtóiroda a „Trieszti nő” című vendéglő botrányáról és tulajdonosának letartóztatásáról ma délután a következő jelentést adta ki:

A rendőrség tegnap délután előzetes letartóztatásba helyezte Neumann Jakab vendéglőst azon nyomatékos gyanú alapján, hogy a „Trieszti nőhöz” címzett vendéglőjének kertjében már évek óta helyt ad a budapesti hamis kártyásoknak arra, hogy azok az ide felránduló idegeneket hamis kártyázással kifosszák. Mint ismeretes, itt fosztották ki június hó 12-én Hollosovszky Ernő moszkvai mérnököt is, akitől 3000 koronát nyertek el Ollé Rezső és Turteltaub Szigfried rovott multu, a fővárosból kitiltott sipisták. Ezek a bűncselekmények elkövetése után megszöktek, de a vizsgálóbíró a külföldön is kereseti őket, elfogató parancsot adván ki ellenük. A nyomozat során megállapította a rendőrség, hogy Neumann Jakab ismeri a sipistákat, akikkel megjelenő külföldieknek ő szokta a játszókártyát felkínálni. Beigazolódott, hogy Neumann Jakab a bűncselekmény elkövetése után az egyik jelenvolt tanúnak megtiltotta, hogy a bűncselekményt bárkinek is elárulja. A jelzett vendéglő söntésében a rendőrség több játszókártyát foglalt le, amelyeket a vendéglős vendégei számára tartott, noha kártyaengedélye nem is volt. E gyanúkok képezték Neumann Jakab letartóztatásának alapját. Már a múlt év júliusában is megtörtént, hogy Schmidt Ernő: zászországi kereskedőt is kifosztották az említett vendéglőben s akkor a rendőrség a tetteseket Ollé Rezső, Aschner Samu és Drexler Lajos személyében kinyomozta és fogva kísérlette át a királyi ügyészséghez.

„Habos Kóbi.” Est a nevet Neumann Jakab a munkásoktól kapta, akik kizsárolták más Hermina-uti vendéglőkből és kénytelenek voltak fölkeresni a Trieszti nőt. A helyisége elég szellős volt és a táncterme eléggé tágas, de a bora az tulságosan fől volt higitva és a söre, az mindig habos volt. Fele hab, fele sör volt a poharakban állandóan. A munkások ezért nem is szerették és csak a könnyelmű, táncolni szerető fiatalság kereste föl a kert-helyiséget, hogy azután a fődött táncteremben mulasson.

Egy alkalommal egy munkás az asztalához kérette Neumann Jakabot.

— Nézze, korosmáros ur, mondta, én ajánlok önnek valamit és ön kétszer annyi sört fog eladni, mint mostarabban.

A vendéglős erre már nagyon hegyezte a füleit.

— Ezt már igazán szeretném hallani.

— Egyszerű, felelt a munkás. Adjon kevesebb habot és már dupla annyi sört ad el.

Neumann Jakabot ez a válasz alaposan lefőzte, elsompolygott az asztaltól és azóta ragadt rá ez a gunynév: Habos Kóbi.

HIREK.

Elmarad az idei királygyakorlat.

— Bécsi tudósítók telefonjelentése. —

Arad, július 27

Az utóbbi napokban sokat foglalkoztak a lapok az Eszakmagyarországon tervbe vett királygyakorlatokkal. Tudvalevőleg Kassa környékén tervezték az idei manővert, amelyen százharmincezer ember vett volna részt.

Néhány nappal ezelőtt azonban ragályos betegség keletkezett a lovak között és már akkor olyan hírek terjedtek el, hogy a manővert bizonytalan időre elhalasztják. Ezt hivatalosan megcáfolták, s csak annyit ismertek be, hogy a nagygyakorlatot más területen fogják megtartani, nem ott, ahol eredetileg tervezték.

Most Bécsből olyan jelentést kaptunk, amely az idei manőver teljes elmaradásáról szól. A hírt az Extrablatt holnapi száma fogja közölni. Az idézett lap értesülése szerint a hadügyminisztériumban ma tanácskozás volt, amelyen megvitatták a ragályos betegségből keletkező nagy károkat és azt, hogy ez milyen nehézségeket idézne elő a manőver sikere körül.

A tanácskozásnak az az eredménye, hogy az idénre tervezett nagygyakorlatot egyáltalán nem tartják meg.

A tanácskozás eredményét a vezérkar főnöke holnap terjeszti a felség elé s e célból holnap Ischlbe utazik. A nagygyakorlat elmaradása esetén a király az őszön nem jön el Magyarországra.

Eddig az Extrablatt értesülése. Hogy a bécsi lap helyesen informálódott-e, azt a közeli napok mutatják meg.

— Időjárás. Az aradi meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 28-án az időjárás: változó-köny, zivatarok, később melegebb.

— Képviselők afférja. A Ház mai ülésén Lovász interpellációja alatt Nagy Sándor Gortvay Aladárra célozva, közbekiajtott:

— Gyáva fráter!

Ebből lovagias affér támadt. Molnár Béla képviselő megkérdezte tőle, fentartja-e a Házon kívül is ezt az állítást. Nagy Sándor kijelentette, hogy fentartja. Ennek a közbeszólásnak az előzménye az, hogy Nagy Sándor Gortvay befolyásának tulajdonítja, hogy régi kerületében, a megyaszóiban Molnár Bélát választották meg, neki pedig vissza kellett lépni és más helyütt kellett mandátumot keresni.

— Az aradi sorozás. Aradon augusztus hónap 16., 17., 22. és 23. napjain lesz a sorozás. Azért van 4 napi szünet, mert közben ünnepek lesznek. Az első napon az 1889. évben született állításkötelesek kerülnek sor alá, a következő napokon pedig a II. és III. korosztálybeliek kerülnek sorra. A negyedik napon azokat sorozzák, akik idejében nem jelentkeztek és a más városbelieket. A sorozó bizottság elnöke Kádas Kálmán főjegyző; tagjai: Domonkos és Blaskovich törvényhatósági tagok, polgári orvosa pedig Tisch Mór dr. városi főorvos.

— A dunai flotta gyakorlatai. Budapestről jelentik: A dunai monorok ma és holnap Dunaalmás mellett nagy gyakorlatot tartanak, amelyben résztvesznek a IV. és V. hadtest csapatai is. A flotta a Szamos és Körös monitorokból és a „c” „d” „g” „b” őrnaszádokból áll. Vezénylő tiszt Demeter sorhajóhadnagy.

— Fegyelmi egy alispán ellen. Marosvásárhelyről jelentik: A belügyminiszter ma nagy feltűnést keltő leiratot intézett a vármegyei közigazgatási bizottsághoz, melyben Köllő Ignác alispán ellen elrendeli a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot.

A leirat hosszabbban részlezi az alispán intézkedéseit és működését. Konkrét adatok sorol fel és az alispán eljárását céltudatos törvénytértésnek minősíti. A belügyminiszter kifejti a leiratban, hogy a vármegye közti igazgatásból hiányzik az erélyes szakértő és céludatos vezetés és az ellenőrzés, mely állapotnak tulajdonítható a vármegyei tisztikarban uralkodó fegyelmezetlenség. Hangoztatja a miniszter, hogy az alispán által folytatott helytelen gazdálkodás súlyos zavarokat okozott a vármegye háztartásában. A leiratnak közvetlen előmenye az, hogy Erődy főispán már régebben felfüggesztette állásuktól Kőrösy főszolgabíró, mert a választások idején a tömeget a munkapárt ellen bujtogatta, Reicher főszolgabíró és Szemer dr. vármegyei aljegyzőt, akik a függetlenségi jelölt mellett korteskedtek. Az alispán azonban visszahelyezte őket állásukba.

— Elített aradi tejhamisítók. Az aradi rendőrbíró a napokban a vidékről bejött tejhamisítók fölött itélkezett, ma pedig két aradi kofa fölött mondott ítéletet. Babizonjult ugyanis, hogy özvegy Nán Györgyné és Dresein Györgyné aradi asszonyok hamis tejet hoznak forgalomba. A rendőrbíró az előbbi 10 napi elzárásra és 100 koronára, az utóbbit 5 napi elzárásra és 50 koronára büntette.

— Gyűjtés Faludy repülőgépre. Még aradi színész korában Faludy Károly igen sokat foglalkozott egy repülőgép megkonstruálásával. Amikor pedig elkerült Aradról, tovább folytatta kísérleteit, megszerkesztette gépjét s egy motort is szerzett. A napokban Nagykanizsán Faludy gépével gurulópróbát tartott s e közben a gép a levegőbe is emelkedett. A kísérletek azonban nagyon lassan haladnak, mert Faludynak csak kevés pénz áll rendelkezésére s nincs módjában gépét szilárdabb anyagból elkészíteni. Találónan mondta Faludy felesége, ki csendes megadással szemléli a férje merész kísérleteit: „Nagy családunk van nekünk. A repülőgép öt helyett esszik.” Most Nagykanizsán társadalmi akció indult meg, hogy a repülőgéphez szükséges pénzt összegyűjtésék.

— Halálozás. Dingl Mária Klára „Miaszszonyunkról” nevezett iskolánővér, az ujaradi kisdudóvoda óvónője július hó 26-án déli fél 1 órakor, élete 84-ik és szolgálatának 12-ik évében hosszú szenvedés után elhunyt. Július 28-án délelőtt 9 órakor a zárdából a plébániatemplomba viszik a halottat és az engesztelő szent mise után az ujaradi róm. kath. sírkertben elhantolják.

— Amerikából hazatért bankár. Másfél év előtt nagy feltűnést keltett Ziegler Sándor budapesti bankár eltűnése. Zieglernek a Kosuth Lajos-utca 17. szám alatt volt banküzlete. A múlt év elején egészségi okokból Budapestről elutazott és két hét múlva titkárja, Krausz Jenő Amerikából táviratot kapott, amelyben a bankár ur jelentette, hogy szerencsésen megérkezett. Annak idején több arisztokrata ügyfele volt, akik közül néhányan érzékeny veszteséget szenvedtek eltávostával. Most, mint értesülünk, utban van hazafelé. K. főzadebizomnyos a napokban Bécsben járt és a Pannonszállóban ráismert rég látott barátjára. Ziegler állítólag kiegyenlítő tartozását s rövid időn belül ismét feljár a börzére.

— Vidéki újságírás. Somogyi Napló címmel Kaposvárott új napilap indult meg. Főszerkesztője: Szőnyi Hugó dr., felelős szerkesztő: Gondör Ferenc.

— Kaland az egyfogatuban. Fővárosi munkatársunk írja: A Váci-körút és a Fürdő-utca sarkán tegnap este hét órakor egy elegáns uriember szállt be Klein Ignác egyfogatú bérkocsijába. Nem egyedül volt a fiatalember, hanem egy csinos hölgyecske is helyet foglalt a kevésbé kényelmes járműben.

— Kocsis, hajtson a Stefánia-utca — mondta a fiatal ur és ndvariasan fölsegítette Donáját, akiről kiderült, hogy szobacious.

A nappali tikkasztó hősegtől elalélt párt a szegény ló cipelte ki a kedves Stefánia-utca. Lassu lépésben ballagott végig az Andrássy-uton, ki-ki a viztoronyig. A kocsis pedig pipára gyújtott és majdnem leesett a bakról, annyira elálmósodott. Nyolc óra után elérték a célt, a viztornyot, ahol minden tisztességes ló magától visszafordul, tekintettel az ut göröngyös voltára. Visszafelé menet még lassabb lett a tempó.

— Ez itt biztos szerelmi fuvar. — kétségkívül így vélekedhetett a derék állat. — Bent ül a kocsiában egy fiatal ur és egy szép leány, akik biztosan szerelmeskednek most javában. Én pedig a négy kerék előtt húzok és egyre húzok. De nyavalyás is már ez a pálya.

Az öreg, alvó kocsis mindebből nem hallott természetesen semmit sem. Valamint azt sem hallotta, hogy ezalatt mi dúl odabenn a kocsi mélyében. Pedig érdemes lett volna hátra nézni a sötét egyfogatuba, ahol nagyban birkóztak a szobaleány és fiatal ur. Javában folyt a birkózás, de a kocsis, aki diszkrét fiú lehetett, még sem nézett vissza. Egyszerre csak sikoltózás hallatszott, a leány védekezett, a fiú támadott, a nő kiugrott a „robogó” kocsiból, a férfi pedig, amint hölgye után kapott, egyenesen kiesett a kocsiutca. A kocsis mindezekről nem tudott semmit. Ugy aludt, mint a tej! De néhány perc múlva fölébred, hátranéz és ijedten konstatálja, hogy utasai eltűntek. Eleintén azt hitte, hogy megszöktek, de aztán visszafordult és fölfedezte az ut közepén fekvő gavallért betört orral és kitört karral. Rögtön orvost hívott a kocsis és rövidesen magához tért a heves ifjú. Alig akart emlékezni a kalandos utra. Csak azt tudta, hogy a szoba-leány, akivel a Városligetben ismerkedett meg, a kocsiában erőiesen visszaverte támadásait, a gavallér pedig a nagy izgalomtól rosszul lett, elájult és valószínűleg így történt, hogy öntudatlanul kiesett a nyitott kocsi-ból. Nagyon, de nagyon röstellte a dolgot, a kalandot titokban óhajtja tartani, mert igen szégyenli, hogy ő ájult el és nem a szobaleány.

— Sztrájkoló cséplőmunkások. A csanádme-gyei Kunágota községben Vajda Zsigmond birtokosnál 24 cséplőmunkás a munkát megtagadta. Urbanics Kálmán szolgabíró a helyszínen megjelenván, 20 munkást 25–25 napi elzárásra ítélte, 1 munkába lépett, 3 ismeretlen helyre távozott, ellenők az eljárás fogamatban van. Az elzárásra ítéltet a szegedi ügyészség fogházába szállították.

— Ég az ecsedi lóp. Szatmárról jelentik: Az ecsedi lóp négy nap óta lángokban áll. A tűz már eddig is borzalmas pusztításokat végzett. A hatóságok mindent elkövetnek a tűzvész lokalizálására.

— Öngyilkos tanárnő. Kassáról jelentik: Pikler Gizella tanárnő ma délután a női gazdasági iskola kertjében revolverrel mellbe lőtte magát. Az öngyilkosságot idegrohamában követte el a tanárnő, akinek sérülése életveszélyes.

— Eltűnt aradi pékmester. Staudt Miklós aradi, Mikes Kelemen-utcai pékmester hozzátartozói ma megjelentek a rendőrségen és bejelentették, hogy a mester két héttel ezelőtt elutasított Aradról és azóta nem adott magáról életjelt. Kéri a rendőrséget, hogy tegye meg az intézkedést Staudt felderítése érdekében.

— Eltörlik a borraivalót és felemelik a fekete kávé árát. A kávéházakba járó közönség terhes adója és a pincérek szinte szegénytelen jövedelme: a borraivaló Nagyváradon rövidesen ki fog mulni. A nagyvárad kávéházakban október 1-től kezdve — úgy lehet — megszűnik a borraivaló. Ekkor jár le ugyanis a nagyvárad pincérek és kávéosok kollektív szerződése s a kávéosok és pincérek közösen kiküldött öt tagú előkészítő bizottsága nagy részben már meg is állapította azokat a feltételeket, amelyek mellett október 1-től kezdve megkötik az egyéni szerződéseket. Az új szerződés nagy részben ugyanazokat tartalmazza, mint a most lejárt kollektív szerződés, csupán abban tér el a régitől, hogy megszünteti a pincérek fizetését és megszünteti egyúttal a borraivaló rendszert is. E helyett azonban köteles a kávéos bruttó bevételeinek tíz százalékát pincéreinek adni. Oly fényes jövedelem ez, melylyel kivétel nélkül meg lehet elégedve minden pincér. Ez a reform természetesen magával hozza azt a másik reformot, amely ugyan nem nagyon tűdvös, de annál gyakoribb. A kávéházi árak mérsékelt emelését. Mint ériesülünk, Aradon is van hasonló mozgalom keletkezésében, amelyet a pincérek indítottak meg és az a kávéosok helyeslésével találkozott.

— Mulat a csendőrszervező. Szepesbéláról írják: Lapreskó János késmárki csendőrszervező eljött mulatni a szepesbélai fürdőbe. A csendőrszervezőt szívesen látták vendégül a fürdőbérlo és társasága. Épen harmadszor kezdtek a csendőr kedvenc nőjába: „Én már tovább csendőrlagény nem leszek” amikor a csendőrszervező poharakkal, üvegekkel végzett repülési próbát, majd kardot rántott és azzal nagyot sujtott Galgon Mihály fürdőbérlo fejére, akivel néhány perc előtt bruderit ivott s aki támolyogva ment a doktorhoz, hogy 12 centiméteres sebet bakötözze. Utközben még egy fejest kapott, de kaptak kivüle többen is. Szepesbéláról Nagyörbe bandukolt a csendőrszervező. Ott egy lakodalmas házba tévedt s miután összevagdalta a gramofont, a faluházához ment, ahol a községi bíró feleségét derékon kapta és szerelmi ajánlatokkal ostromolta. Az asszony segélykiáltásaira odarohant a falu. A csendőrt megkötözték. Mózes László csendőrtiszt megindította a vizsgálatot. A fürdőbérlo sebesülése súlyos.

— Autobusz szerencsétlenség. A 2. számú autobusz ma délután a Szabadság tér sarkán a soffór vigyázatlansága miatt elütött egy embert, aki súlyos sérüléseket szenvedett. Betis János 35 éves kieszentmiklósi napszámos a szabadság-tér 13. számú ház előtt a gyalogjáró mellett egy kis kizikocsin feküdt és aludt. A Szabadság téri végállomásra indult nemsokára a 2. számú autobusz, Papp János vezetésével s a kizikocsit elütötte. Az összeütközés következtében Betis János a kocsi-ból kiesett és az autobusz alá került; a fejére és testének több részén megsérült. Szepekovszky Teofil ügyeletes rendőrhadnagy, Tisch Mór dr. városi főorvos és Prohászka László dr. kerületi orvos mentek ki a baleset helyére. Az orvosok megállapították, hogy Betis súlyos, de nem életveszélyes sérüléseket szenvedett. Munkácsin a kórházba szállították. A rendőrség Papp János kocsivezető ellen megindította az eljárást.

— Kirakat tűz. Dürr Gusztáv József főherceg-utai csemegekereskedésében ma tűz ütött ki. Az egyik kirakatban ugyanis kávé pörkölték s eközben a gép kigyuladt és lángba borította az egész kirakatot. A tüzet a bolt személyzete hamarosan eloltotta. A tűz láttára nagy tömeg verődött össze és élénken tárgyalták, hogy mi módon gyuladt ki a kávépörkölő gép.

— Belefult a Marosba. Végzetes szerencsétlenség történt tegnap délután Ujaradon. Gehl János huszonnégy éves kocsis a lovait usztatta a Marosban. Egyszerre az ár elragadta s

Gehl elnyelték a hullámok. A szerencsétlen ember a vízbefult. Holtestét mindeztáig nem sikerült kifogni.

— Kedvezményes utazás Szent-István napján. A Szent-István ünnepnap alkalmából a magy. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesítés szerint a nevezett vasut, valamint a Kassa-Oderbergi vasut magyar vonalainak összes állomásairól — az üzemekben álló helyiérdekű vasutak állomásainak és a szomszédos forgalomnak kizárásával — mind a három kocsiosztályra nézve Budapestre mintegy 30%-kal mérsékelt áron menettérti jegyek adatnak ki. Ezen menettérti jegyek f. évi aug. 18–20 napjain — az utóbbi napon azonban legkésőbb délelőtt 9 óráig Budapestre érkező — valamennyi személyszállító vonathoz (expressz-vonatok kivételével) fognak kiadatni. E menettérti jegyek 5 napig érvényesek oly módon, hogy a kiadás napját első napnak számítva, érvényességük az 5. napon éjféltől lejár. Megjegyeztetik azonban, hogy a visszatérés legkorábban csak f. évi augusztus hó 20-án délután történhetik, korábbi visszatérés esetén a jegyek érvénytelenek. Az utazás megszakitásának sem menet, sem jövetkor nincs helye. Gyermekek számára külön kedvezmény nem engedélyeztetik.

— Szerencsétlenül járt fűtő. Józsa Mihály mikalakai államvasuti fűtő egy nagy éles késsel dolgozott. Nem tudni hogyan, valaki meglökte és a kés az egyik karját ketté metszette. A munkást a kórházba szállították.

— Francia likörök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likör aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 279

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknak, köszvénynek, cukorbetegségnek, vörhenységnek és hurutos bántalmaknál kitűnő hatással.

Törvényes és hivatalos elismerés.

Kapható ártárványi kereteken és gyógyszertárakban.

SCHULTES AGOST

Batány-Lipódszék, Salgótarján, Budapest, Debrecen, Győr, Szeged, Székesfehérvár.

TARKASÁGOK.

(Az önértékes fogadás.) Egyik újságíró-kollégánkat a minap kiküldte a lapja Aradmegye egy kir. községébe, amelynek mindössze csak egy szállodája van. Az újságíró, ki kénytelen volt az éjszakát is ott tölteni, amikor szobát nyitottatott magának a primitív szállodában, az ágy láttára való-sággal megrémült.

— Mi ez kérem, — hüledezett, — hiszen ezt az ágyat évek óta nem használták. Hiszen ezen ujjnyi vastagon van a por!

A szállodás indignálódva felelte:

— Kérem, kérem, mit gondol az ur?! Az, ami az ágyon van: — rovarpor!

(A ravasz bíró.) A falu bírájához beállított egy biztosítási vigé. Arra akarta rávenni a bírót, hogy biztosítsa a község pénzét betörés ellen. De a bíró sehogysem akart kötelnek állani. Egyre azt hajtogatta:

— Azért vettük a Wertheim-kassát, hogy be ne törhessenek.

— Nem ér az semmit! A betörők a vaskasszát is kifurják!

— Azt ugyan nem teszik! Éjjel-nappal két bakter vigyáz a községkassán.

— Oh, az öröket elaltathatják, vagy leszurhatják. Sokszor történt már ilyesmi.

A bíró ravaszul pisantott és sugva mondta:

— Hiszen akkor nincs nagy veszedelem, mert a pénzt itt hordom a lajbim béléseben.

Meg is mutatta mindjárt a hatalmas bankó-csomót.

(Az ideges vendég.) A kávéházi színes-asztalnál az idegességről beszéltek. Tapolezai al-

mondott egy derűs históriát, amely még a legidegesebb hallgatót is megkacaglattatta.

— Nagyváradon vendégszereltem, — mondta Tapi — és amikor a szálló pincére délután felvezetett a szobámba, elfogódottan mondta:

— Nagyságos művész ur, nem tetszik meg-haragudni, ha valamire figyelmeztetem?

— Csak figyelmeztessen.

— Itt a szomszédszobában egy nagyon ideges ember lakik, aki a legkisebb zajra is felébred. Nagyon kérem, sziveskedjék csöndben levétközni, ha éjjel haza tetszik jönni.

— Rendben van, — mondom neki és a pincér nyugodtan eltávozott. Éjfél után mentem haza és mivel nagyon jól éreztem magamat rég nem látott barátaim között, hát kissé jókedvűen ballagtam haza. Talán dudoltam is. Erre már nem emlékezem határozottan, de azt tudom, hogy az egyik cipőmet nagy zajjal dobtam le és az az idages szomszéd szobájának ajtajához vágódott. Ekkor kaptam észhez és a másik cipőmet már szinte zajtalanul vetettem le, azután szépen lepihentem és elszundikáltam. Ugy félóra múlva kopogtatnak az ajtómon.

— Ki az? — riadok föl haragosan.

— Én vagyok, a szomszédos szoba lakója.

— Na és mit akar?

— Az istenéri uram, hát vesse már le a másik cipőjét is.

Budapesti értéktőzsde. (Táv. jelentés.)

— Július 27. —

Magyar aranyjárdék 4%	113.00
Magyar koronajárdék 4%	92.10
Magyar koronajárdék 3 1/2 %	82.75
Magy. földteherm. kötvény 4%	92.60
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	93.50
Magyar nyereséysorssegy kölcsön	225.—
Tiszasszab. és szegedi sorssegy kölcsön	157.—
Osztrák járdék papírban	93.60
Osztrák járdék ezüstben	97.50
Osztrák járdék aranyban	116.—
Osztrák koronajárdék 4%	93.60
1860. évi osztrák államsorssegy	171.—
Osztrák-magyar bankreszvény	18.43
Magyar hitelbank-reszvény	847.—
Osztrák hitelintézeti részvény	668.—
Osztr.-magy. államvasúti részvény	735.25
20 frankos arany (Napoleonkor)	19.06
Német birodalmi márka	117.—
London vista	239.92 1/2
Páris vista	95.20
20 márkás arany	23.49

A Temesvári Lloyd-Társulat terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1910. július 27.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos új	8.40—8.50
76	8.50—8.55
77	8.60—8.65
78	8.65—8.70

Buza (Temesvári keresk. ár):

75 kilogrammos új	8.20—8.25
Rózs új	8.10—8.15
Árpa új	5.80—5.90
Zab új	6.20—6.30
Tengeri régi	5.55—5.60

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Július 27. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig — riedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 142—144 fillérig; fiatal közép páronként 251—323 kilogrammig terjedő súlyban 146—148 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 146—148 fillérig.

Sertéselérő: július hó 24. napján volt kénylet 20817 darab, július 25. napján felhajtott 351 darab, július 26. napján elszállított 343 darab, július 26. napjára maradt készletben: 39,825 darab. A hízott sertés fűzet irányzata változatlan.

Felölő szerkesztő:

BOLGÁR LAJOS.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1910. július hó 28-án:

Fedák Sári vendégfelleptével és B. Szabó József bucsufelleptével:

Lotty ezredesei.

Énekes bohózat 2 felvonásban. Írta: Rudyard Kipling. Fordította: Faragó Jenő. A dalok szövegét írta: Mezei Jenő.

SZEMÉLYEK:

Daventry Tom Vass Jenő.	Barley	Várnai Jenő.
Harriet, neje Benkőné P.	Fox, tábornok	Gerő János.
Dickson John Polgár S.	Elise	Szegedy J.
Kitty, neje Zalai Margit.	Egy vendég	Horváth V.
Rama rajah B. Szabó J.	Kifutó fiú	Benkő Giz.
Lotty Fedák Sári.	Főpincér	Belinszky.

Kézdet 8 órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1910. július 28-án, csütörtök:

1. Az alszerzetes. Humoros — 2. A dícsőség ut'a Dráma. — 3. A patkó legendája. Humoros. — 4. Fazekasipar Köröslőn. Természet után. — 5. Tengerészvén. Dráma. — 6. Almaszüret Kanadában. Természet után. — 7. A féltékenység bolondja. Humoros. — 8. Riesen, az utolsó néptribun. Dráma.

Előadások délután 1/2 7 óráig kezdve.

Helyárak: I-ik hely 1 kor., II-ik 80 fill., III-ik 60 fill., IV-ik hely 40 fill., V-ik hely 20 fillér.

As előadásra bármikor be lehet menni.

As előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Molyhalál!

Legjobb hatású szer

MOLYOK

és azok petéinek biztos kiirtására.

Egy üveg ára 2/10 literes 1 kor. 20 fillér.
1/2 literes 2 korona 20 fillér, 1 liter 4 kor.

RADICAL

molypusztító poralakban,

elismert kitűnő hatású erős növénykeverék
—20, —50 és 1 koronás dobozokban,
továbbá terpentinszesz, kámför, naftalin, zuzott
bors, lavendula, virág patchouli levél, bagaria-
papír, stb.

Poloska irtásra

„Radical” poloskairtó folyadék (igen erős hatású és nem maró),

egy üveg ára 60 fillér.

Erősített dalmát rovarpor

—30, —50 és 80 filléres dobozokban és kimérve

Padlófényesítésre

— és —

Beeresztésre

Kemény padlóra (parquettákra) Dr. Friedländer-féle francia takarékpadiópaszta 1 kis doboz 90 fill., 1 nagy doboz 1 korona 70 fillér.

Puha és keményfa padlóra egy. aránt Dr. Friedländer-féle főzött viasz 1 doboz 2 1/2 liter meleg vízben oldandó fel, 1 kor. 20 fill., kimérve 1 kiló 2 korona. Továbbá Paraffin, Ceresin fehér és sárga viasz, hamuszár stb.

Ruha-, cipő- és fémtisztító-

szerek, padló-kefék és mázó-lécetek, szivacsok szivacs-hálók, mosdó-kezyük és mosdó-ruhák
legjobb és legolcsóbb

bevásárlási forrása

811

Hánzu Nestor

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-utca 2.

Városi és megyei telefon 455. szám.

1951

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetés osztály — 151

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Nagy. Levele elkészve érkezett hozzánk.

E. J. Branyest. Az tréfás közlemény volt és amiről ön kérdez, csak az író fantáziájában született meg.

Laihus. Tessenék beküldeni az említett laphoz. Fejtegetéseinek az föltétlen helyet ad.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, július 27.

Amerika 1 1/2-el olcsóbb. Kínálát jó, vételkedv korlátolt. 12 ezer mm. 20 fillérrel olcsóbb.

As árak 50 kilónként számítás:

	Déli sárlat	2 órai sárlat
Buza 1910. októberre	9.48—9.49	9.48—9.49
Buza 1911. áprill-ra	9.7—9.78	9.76—9.77
Rózs 1910. októberre	7.12—7.13	7.12—7.13
Zab 1910. októberre	7.8—7.19	7.20—7.21
Tengeri 1910. aug.-ra	5.60—5.61	5.57—5.58
Tengeri 1911. májusra	5.66—5.67	5.66—5.67

Dr. Halász miskolci szakorvos
SANITOL

száj- és fogápoló szerrel

Minden eddig létezőnél tökéleesebb és megbízhatóbb szerek, melyek a legújabb megállapított tudományos és klinikai vizsgálatok alapján egyedül sikeres és helyesnek talált alapelvek szerint készülnek. Használati utasítás szerint eljárva, a fogakat megvédik a romlástól. Végtelen kellemes szájíz. Ideálisan tisztá száj és fogak. 2724

Megfizethetetlen előnyük,

hogy rendszeres használatuk mellett megvéd a heveny fertőző betegségektől (vörheny, kanyaró, to okgyík stb.) és azért gyermekek részére már ez okból is különösen alkalmas a használatuk. Ideális szép és jó fogkefék. Kaphatók használati utasítással.

Vojtek és Weisz droguériájában, Aradon.

Nagy üveg szájvíz 2 korona, kis üveg 1 korona 20 fillér.
Fogpor 1 korona, Fogkefe 1 korona 40 fillér.

SZULTÁNFORRÁS

A húgyhajtó és húgysavoldó vizek királya, hór- és dús lithion-tartalmu ásványvíz.

Kiváló vegyi összetételük következtében sikerrel alkalmazható vese-, húgykő- és hólyaghajok esetében, valamint cukorbetegségeknek, csúszos bántalmaknak; továbbá a légző- és emésztőszervek hurutos bajainak gyógyítására

Igazgatóság: Budapest, IV. Ferenc József-rakpart 22.

Küldkezelőség: EPERJES.

Főelárusítók Aradon: Dür Gusztáv, a városházán szemben, telefon 118. Nagy Farkas, telefon 268
Fejér Gyula, telefon 71. sz. 281

Értesítés.

Tisztelettel van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy

vasárnap este, július hó 31-én
a Royal-kávéházban
nagy tombola estélyt

rendezek ahol igen szép és értékes tárgyak kerülnek kisorsolásra.

Tombola-jegy ára 40 fillér.

Egyben tisztelettel tudatom még, hogy augusztus hó 28-ától kezdődőleg húzamosabb időre egy elsőrendű budapesti

női zenekart

szerződtettem esténkénti hangversenyezésre.

Kiváló tisztelettel 2841

DEUTSCH L. LIPÓT,

Royal-kávéház tulajdonosa. Arad, Boros Béni-tér.

Mihály-utca 51. sz.

lakóház

2¹/₂ hold teljesen beültetett szőlővel, mely házhelyeknek kiválóan alkalmas, haláleset miatt

eladó.

Közelebbi feltételek Dr. Szende Tivadar ügyvédi irodájában (József főherceg-ut 7. sz.) tudhatók meg. 2856

A hölgyek érzékeny arcba e

főleg kirándulásoknál és utazásoknál stb. a forró évadban izzadság kiválása, por és rovarszurások által károsan befolyásoltatik. Mindez esetekben az általánosan ismert Corsini-féle pipereszer

„EAU DE FLORENCE”

valóságos jótéteménynek bizonyult. Ha vele zsebkendőnket megnedvesítjük és arcunkat tisztítjuk, az idegek felfrissülnek, a bőr pedig sima és fehérré válik.

A szépség ápolása sétatűzben!

— Egyszerű és radikális. — 6673

Hazajövet után el ne feledjük Eau de Florence-val mosakodni. Kapható minden e szakmába vágó üzletekben. The Corsini Parfümery Company. Barden & Comp. Wien VI. Stumporgasse 47.

Raktár: Hanzu Nestor drogeria, Arad.

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG

KÖNYVKÖTÉSZE
Aradi és csanádi vasutak palotája.

ADJUNK A LEGMODERNEBB GÉ.
PEKKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,
HO: A LEGELEGYERŐS BÉKÖTÉSŐL
FOGVA A LEGFÉNYESEBB KIÁLLÍTÁS
DISZKÖTÉSÉKET TUDJUK KÉSZÍTENI.

DISZMŰMUNKÁK

MONIROZÁSOK

IRÓMAPPÁK.

DISZDOBOZOK

FÉNYKÉPTARTÓK

AMATŐR KÖTÉS.

APRÓ HIRDETÉSEK.

„Fényes jövő” és „Lakás”

jeligékre levél van a kiadóhivatalban.

Jó írásu leány

kerestetik lap-expedicióhoz mint segéd munkatérő. Munkája a hajnali időben kezdődik s azért csak azok jelentkezzenek, kik erre vállalkoznak.

Aradhoz közelfekvő pusztára

gazdaasszony szakácsné

kerestetik, ki a háztartás minden ágazatában teljes jártassággal bír. Cím: Dr. Mittler Izidor ügyvéd Arad, Nádasdy-palota. 2860

Eladó

modern két ágy, éjjeli szekrényekkel, egy ebédlődiván és asztal jutányos áron azonnal. - Bővebbet Krausz varrógépüzlet, Forrai-utca. 2845

Lampion, Confetti

legolcsóbb árban. Grépe papírok a legdivatosabb színekben. Nyári Divatalbum 60 fillér Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. Telefon 517. 167

Egy jóforgalmu

szatocsüzlet italméréssel, trafikál eladó. Cím a kiadóhivatalban. 2654

Kiadó

Pécskán, a főtéren egy üzlethelyiség lakással. - Bővebbet özv. Thurszky Nándornénál, Pécskán. 2805

Egy rőfös

és rövidáru berendezés olcsón eladó. Bővebbet Kossuth-utca 68. 2858

Nevelőnő,

ki a felsőbb leányiskolai tantárgyak, valamint a francia és német nyelv és irodalom oktatására képességgel bír és aki egy 14 éves leányka nevelését és felügyeletét magára vállalni hajlandó, itt Aradon jó házban, teljes ellátás és megfelelő díjazás mellett, alkalmazást nyerhet. Zeneileg is képzett előnyben részesül. Cím a kiadóhivatalban. 2831

Fiatal, ügyes

fűszerkereskedő segéd azonnali belépésre kerestetik. Vasárnap is jártások előnyben részesülnek. - Holländer Samuel Fia, Csermő. 2828

Eladó

kétajtós, átalakított mahagonira polírozott 2 méter 170 széles könyvszekrény, egy 4 ajtós konyhaszekrény, konyhaasztalok, székek elköltözés miatt olcsón eladók Háromveréb-utca 4. alatt. 2846

A nyaraló és fürdőző

közönség figyelmébe ajánlom 90 ezer kötetes kölcsönkönyvtáramat. - 30 000 kötetes zenekölcsönző intézet. - Confetti és lampionok legjutányosabb forrása. - Olcsóságok levélpapírosban. Üzleti könyvek: Strazák stb. nagy raktára. - Irodai kellékek és írószerekben különlegességek. - Antiquarium. Kerpel Izó könyvkereskedése Aradon. Telefon 885. sz. 525

Kész kerekeket

7-8-9 kor., hajlított löcsöket kor. 1.20-1.40, és mindenféle kocsi-alkatrészeket jutányosan szállít Geiszl jármű- és faáru-gyár Miksa-utca 2-8. 2504

2 szobás lakás

augusztus 1-re kiadó Fácán-utca 8a. sz. alatt. 2878

Ha cigarettázik

használjon Progress szivarkahüvelyt. 100 drb. 26 fill. 1000 drb. K. 240 Egyedül kapható Ingusz I. és Fia könyv- és papírkereskedésében Arad, Andrassy-tér 16. és Weitzer János-utca. 1651

Egy próba

beigazolja, hogy nálam olcsón, célszerűen vásárol minden hölgy a maga és gyermekei részére. 2715

1 női blous 1 frt.-tól, 1 szép leányruha 5-14 évig 3 frt. 50-tól, női alj 5 frt.-tól.

Megrendelést elfogadok. Finom céna vászon, chiffon, karton raktáron. - Minden 6 ing, 6 hálókabát, 6 nadrághoz 1-1 kitűnő divatos szabás. - Minta vidékre bérmentve.

Friedmann Eszti,

Szabadság-tér 12., I. em. jobbra. Vasnap.

Három szoba, fürdőszoba előszoba és kényelmes mellékhelyiségekből álló

erkélyes, modern elsőemeleti lakás

augusztus 1-ére, vagy azonnalra 2858

kiadó.

Bővebbet a házmesternél (Boros Béni-tér 22.) vagy a Goldschmidt Mihály cég irodájában.

Keresek

fűszer és rőfös áruhoz használt, de jó karban

üzleti berendezést, lehetőleg közel, azonnali átvételre. 2861

Pless Sámuel,

SIKULA.

Ház eladás.

Flórián-utca 5BII. számú, a Tökölj-tértől első utca új ház még 15 évig adómentes, mely áll külön-külön egy 3 és egy 4 szobás minden mellékhelyiséggel ellátott lakásból fürdőszobák Shone csatornával és vízvezetékkel bekötve, külön kerttel, az udvaron egy kis egyszobás lakás, részint alapincézve és mosókonyhával teljesen modernül felszerelve, eladó. 2855

Bővebbet:

FRICK JÓZSEF építésznél, Heim Domokos-utca 3., délután 1-2, este 6 $\frac{1}{2}$ -8 óráig.

Egy 2 pár köré berendezett és a vidéknek megfelelő színtavall ellátott

gőzmalom

keretfűrészszel egybekötve eladó.

Az őrlést 8 községnek, fa eladást pedig 12 községnek végez, mint központ. Mázsás, nincsen vám 10 %

Fekvése a vasutól 1 kilométer, a Marostól 2 kilométer. Van hozzá lakás és 2 holdas kert. - Ár 11.000 korona.

Értekezhetni

Győrffy Gyula

Gyulicza, u. p. Tótvárad.

2862

Kerestetik

2859

egy 5-6 szobás lakás földszint, esetleg I. emeleten, egy különálló ház előnyben részesül. Villanyvilágítás, vízvezeték legyen vezetve, a lakás szükségeltetik szeptember 15. vagy október 1-ére.

Ha istálló és pince van a lakáshoz, esetleg az is szükségeltetne. Főbb mellékutakban is lehet a lakás. - Cím:

Haubert Nándor, Lippa.

Aradi Fehérnemű Készítő Ipar Vállalat. — Freimann Lipót, tulajdonos.

Városi és megyei telefon 651.

Figyelem!

Nagy fehérnemű vásár!

Női hálókabátok

Női nadrágok

Gyermek intézeti fehérneműek olcsó árban.

2.40, 3 —, 3.50, 4. —

2. —, 2.50, 2.80, 3. —

2813

Menyasszonyi kelengyék 200 K. tól 4000-ig. Férfi fehérneműek mérték szerint a legolcsóbb árban. A tavalyi mintagyűjteményemet olcsón kiárusítom. Vidéki meghívásokra dusan felszerelt új mintagyűjteménymel azonnal jövők. Kiváratra költségvetéseket adok.